BIT ĆETE MI SVJEDOCI!

S. MIRJAM-MAGDALENA ŠURJAN, osu

BIT ĆETE MI SVJEDOCI

Peto obnovljeno izdanje

ZAGREB, 1982.

Izdaje i odgovara:
s. Mirjam — Magdalena Šurjan, 41000 Zagreb, Vlaška 75

Plan izradio: o. Ivan Tambolaš, DI
Naslovna strana: Željko Šegović

Uredio: P. Crnjac

Izdano dozvolom redovničkih poglavara

Imprimatur
Nadbiskupski Duhovni Stol, Zagreb,
br. 1846/1977.

Mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu i kulturu br. 5704/2—1978,
knjiga je oslobođena od posebnog poreza na promet proizvoda.

Tisak: »A. G. MATOŠ«, Samobor

PREDGOVOR

Knjižica »BIT ĆETE MI SVJEDOCI« nastala je kao plod višegodišnjeg rada i iskustva oko spremanja mladih na sakramenat Potvrde. Budući da se sve više posvuda uvodi praksa da se tom sakramentu pripuštaju mladi, a ne djeca, — jer se radi o sakramentu kršćanske zrelosti — knjižica je pisana za mlade 8. razreda osmogodišnje škole i za srednjoškolce. Kod mlađih vjeroučenika, nekoja teža pitanja, mogu se izostaviti.

Ovom prilikom ujedno se posebno zahvaljujem o. Rudolfu Brajčić jer mi je on pregledao cijeli tekst i dao mi svoje upute i savjete. Također se zahvaljujem i o. Ivanu Kozelj, o. Ivanu Fuček i o. Predragu Belić, kao i svima ostalima koji su mi svojim savjetima pomogli kod izdavanja ovog kviza za krizmanike.

Zahvaljujem se i Pavlu Crnjac koji je pripremio za tisak obnovljeno izdanje

s. Mirjam

UVOD

1. Koja je svrha knjižice »BIT ĆETE MI SVJEDOCI«?

»BIT ĆETE MI SVJEDOCI« želi vam pomoći da se sjetite svega onoga što ste kroz osam godina vjeronauka učili (i naučili) i ujedno da vam dadne jedan zaokružen pogled ili sintezu vaše vjere i vašeg kršćanstva.

Vjerovati ne znači samo prihvatiti određen **skup istina,** nego **s ljubavlju prihvatiti Boga koji nam se po ovim istinama objavljuje.**

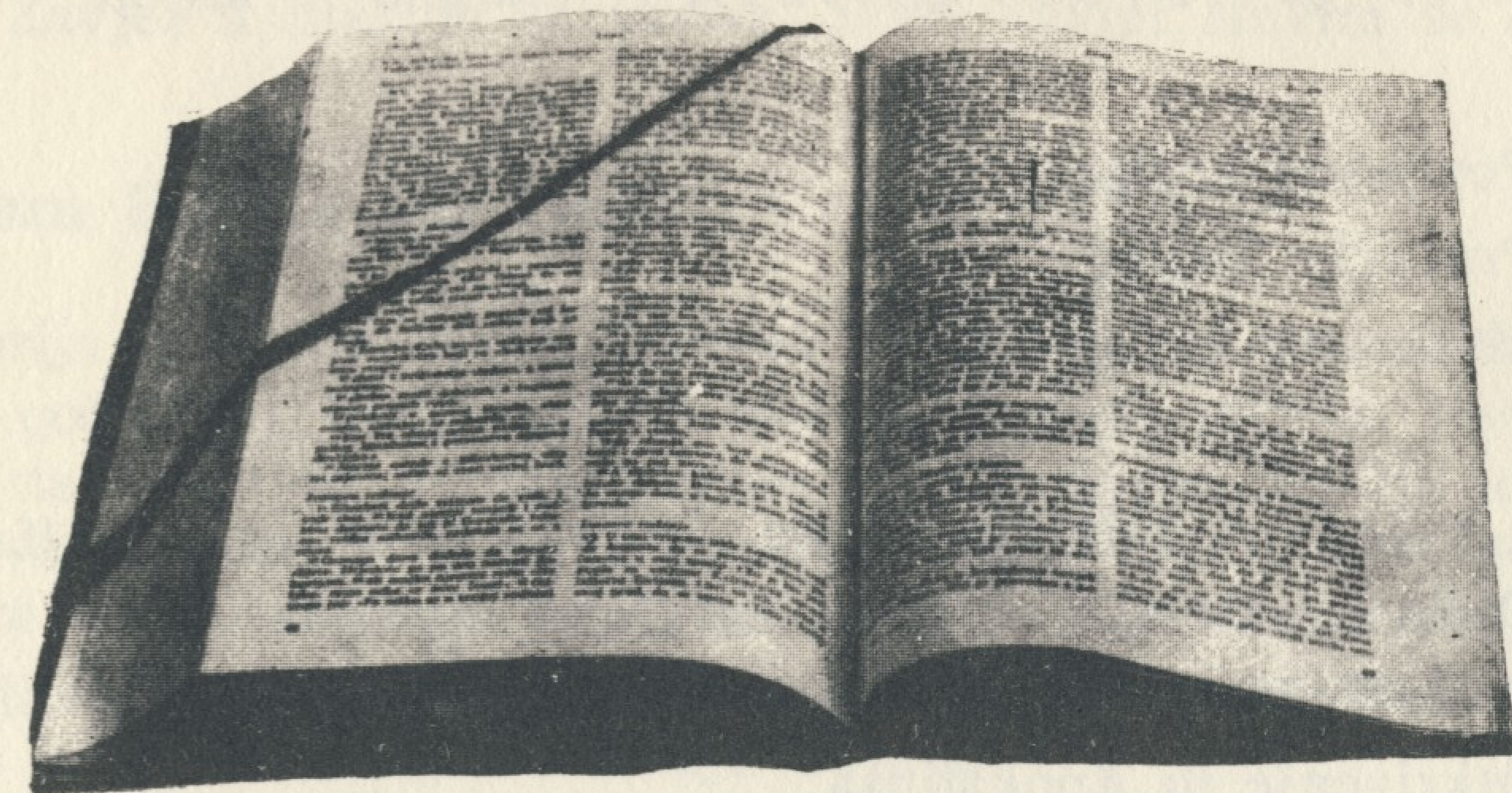
2. Otkuda se polazi?

Radi jasnoće i pregleda ići ćemo redoslijedom koji nam pruža sama Biblija: od stvaranja, pa prvog grijeha — preko stalnih nastojanja Boga da zahvatima u povijesti privuče k sebi pojedince (Abraham, patrijarsi) i preko njih cijeli narod Izrael, a zatim preko Izraela i cijelo čovječanstvo u **Isusu Kristu,** koji je iznikao u krilu Izraela i za kojega je cijela povijest toga naroda bila priprava — da bi zatim u Njemu i po Njemu, **koji je Glava Crkve, cijelo se čovječanstvo vratilo u ljubav Trojstvenog Boga od koga je i poteklo.**

3. Što se želi dati?

Osim iznošenja Božjeg plana spasenja kroz Bibliju u ovom se kvizu ili knjižici želi dati kratak pregled 10 Božjih zapovijedi koje su naš putokaz k Bogu Trojstvenome, te kratki prikaz 7 sakramenata — tih sedam (7) Kristovih ruku kojima nas privlači k sebi i baca nas u samog Boga, čiji je on vidljivi znak ili sakramenat.

I. O BIBLIJI

4. Što je Biblija?

Na ovo pitanje mogli bismo odgovoriti sasvim kratko: **Biblija je Božja riječ ljudima.**

No pustimo stručnjake da oni kažu svoje:
»Ima jedna knjiga vrlo stara, a uvijek nova.
Što je to što ovoj knjizi pribavlja toliku reputaciju, što joj daje ovakvo mjesto u čovječanstvo? Što? — Uvjerenje da ova knjiga potječe od Boga, uvjerenje da sadrži Božje misli, uvjerenje da čuva poruku Autora svijeta ljudskom rodu. Za ovu knjigu vele njeni poklonici, da je učiteljica mudrog života, putokaz na raskršću, skretnica na zamršenim kolosjecima života, vodič ka sreći.

Ne možemo mimoići ovu velebnu knjigu, koju neki naprosto zovu **KNJIGA** — grčki: **BIBLION — BIBLIJA**, a drugi je nazivaju grčki: **HE GRAFE** što znači: **PISMO ili SVETO PISMO«**[1].

»Biblija ili Sveto Pismo jest zbirka knjiga koje Hebreji i kršćani na svoj način smatraju svetima« ...

»No, Biblija je uz to i spomenik historije čovječanstva, jedna od najstarijih knjiga, u kojoj je genij Hebreja na svoj način asimilirao i dalje obogatio razmišljanje i mudrost drevne Mezopotamije i Egipta, da je onda obogaćenu grčkim genijem, po Novom svijetu i daljnjem kršćanskom razmišljanju unese u tadanji grčko-rimski svijet. Tako je ona ušla u temelje naše evropske kulture i civilizacije«[2].

---

[1] Ivan Golub, **Bilješke s predavanja**, Zagreb 1964.

[2] Bonaventura Duda, **Opći uvod u Bibliju**, u Bibliji izdanje Stvarnosti, Zagreb 1968. str. 233.

5. Kako se dijeli Biblija?

Biblija se dijeli na:

- 46 knjiga STAROGA ZAVJETA i
- 27 knjiga NOVOGA ZAVJETA — ukupno 73 knjige

- Povijesne knjige
- Proročke knjige
- Mudrosne knjige

- 4 evanđelja (Matej, Marko, Luka i Ivan)
- Djela apostolska
- Poslanice: oko 14 poslanica sv. Pavla i 7 ostalih poslanica
- Otkrivenje ili Apokalipsa

6. Tko ju je pisao?

Glavni autor Biblije je Bog.

Sv. Teofil Antiohijski piše oko 180. g. da su sve knjige Biblije, Starog i Novog Saveza nadahnute Božjim Duhom. A to ponavljaju također i kasniji Koncili, pa i II. vatikanski sabor.

No, iako je Bog glavni autor Biblije, ipak nije on to velebno djelo ostvario bez ljudi, svojih suradnika.

7. Na koji je način Bog autor Biblije?

Bog nije autor Biblije na taj način da bi biblijskom piscu diktirao ono što je trebao napisati, niti ga samo čuvao od zablude, nego je **nadahnjivao njegov um i poticao volju i ostale sposobnosti da shvati i napiše ono što je Bog želio da kaže ljudima.**

Stoga ćemo u Bibliji naići na najrazličitije stilove pisanja: od najvećih pjesnika (npr. prorok Izaija) pa do ljudi kojima je pero išlo teško i čije su rečenice pune gramatičkih grešaka. Za nekoje knjige napose SZ nije niti točno poznat biblijski pisac, pa se po njegovom stilu i načinu pisanja, te po povijesnim i geografskim činjenicama može zaključiti njegova dob, kultura i vrijeme pisanja. — U Bibliji su zastupane gotovo sve književne vrste pisanja: Povijest — kronike, poslovice, pjesništvo i proročko govorništvo itd.

No, uza svu tu različitost i mnoštvo biblijskih pisaca, — te uza svo veliko povijesno razdoblje u kojem je Biblija pisana: **od 1300. g. pr. Kr. do 100. g. p. Kr. — Biblija je homogena i jedinstvena jer je njezin glavni autor BOG.**

Proroštva SZ se divno ispunjaju u NZ. Stari i Novi Zavjet nisu međusobno protuslovni, već se upotpunjuju. Sv. Augustin je već lijepo rekao:

»Novi Zavjet u Starom se skriva, Stari Zavjet Novim se otkriva«.

8. Što nam Biblija želi reći?

Ponajprije što nije svrha Biblije? — Biblija nema svrhu dati znanje o fizičkoj, geološkoj, kemijskoj ili biološkoj građi svijeta. Nadalje: »Bibliji nije svrha dati povijest u znanstvenom smislu. **Svrha Biblije jest dati Božju objavu ljudima svih vremena i krajeva, svake dobi i svih stupnjeva naobrazbe.** Ova svrha određuje izražajna sredstva i načine za svoje postignuće. Ona nam ujedno otkriva smisao koji je biblijski pisac pridavao pojedinim riječima u koje je zaodjevao Božju objavu.

Budući da je Biblija namijenjena ljudima svake dobi, mora biti pisana jednostavno tako da bude pristupačna priprostima, treba biti pisana duboko da prosvjetljuje veleumove.«[3]

Imunitet zablude odnosi se samo na sudove biblijskog pisca.

Osim toga da bismo dobro razumjeli Bibliju moramo znati da je u njoj Božja riječ izrečena u ljusci ljudske riječi. Kao što se Isus Krist Božji Sin utjelovio uzevši ljudsko tijelo i postao čovjekom, da bi nam objavio nevidljivog Boga, tako se i Bog kroz povijest služio ljudskom riječju da nam objavi svoje želje, istine o čovjeku i sebi samome. Zato je kršćanstvo bitno **silazna** a ne **uzlazna** religija. U uzlaznim religijama kao što su: hinduizam, budizam, taoizam, itd. izvanredni pojedinci su nastojali svojim umom pronaći smisao svijeta, čovjeka i života. Međutim, »naša je religija prvenstveno silazna: **Bog se sam sagnuo k čovjeku** i zaigrao u njegovoj povijesti kao njezin Tvorac, Suradnik, Cilj, Ostvaritelj. ... Konačno je sišao k nama i postao **Emanuel = Bog s nama**« 3a

9. Kako da je čitamo?

Bibliju ćemo čitati uzevši u ozbir ovo sve što smo dosad o njoj rekli: dakle, nećemo u njoj tražiti prvenstveno neke znanstvene izvještaje o postanku svijeta i čovjeka, nećemo tražiti niti strogu povijest, pogotovo iz prvih glava Biblije, tj. Knjige Postanka.

Naprotiv, budući da znamo da je Biblija — Pismo našeg Oca koji nas zove i čeka, čitat ćemo je s ljubavlju otvorena srca i spremna duha da prihvatimo sve ono što nam On po njoj poručuje i traži.

---

3 Ivan Golub, **Bilješke s predavanja**, Zagreb 1964.

3a Bonaventura Duda, »Biblija knjiga Božjega naroda«, str. 8 (skripta) Zagreb 1979.

II. PROBLEM POSTANKA SVIJETA

10. Što znači nešto stvoriti?

»U početku stvori Bog nebo i zemlju...« kaže nam prvi redak 1. gl. Biblije.

Svijet, dakle nije postojao **oduvijek**, nego ga je **Bog stvorio** iz **ničega u vremenu.** Prije stvaranja postojao je samo Bog. To je objavljena istina.

Bog stvara — na hebrejskom je to riječ **»bàra«** koja uvijek označuje **izvanredno Božje djelovanje.** Nikad se ta riječ ne upotrebljava da označi neko čovjekovo djelovanje kao npr. u našem jeziku: taj i taj umjetnik stvara itd....

Prema tome možemo zaključiti da je samo **Bog stvoritelj** u punom smislu te riječi. Samo On može stvoriti nešto potpuno iz ničega, dok mi ljudi i kad stvaramao zapravo »fabriciramo« — proizvodimo: već postojeću materiju prerađujemo, dotjerujemo, preoblikujemo.

11. Kako znanost tumači postanak svijeta?

Do današnjeg dana bilo je postavljeno mnogo znanstvenih teorija o stvaranju svijeta i čovjeka.

Danas se općenito govori da je Zemlja u početku bila užarena masa — kugla koja se vrtnjom ohladila toliko da se na njoj jednog dana pojavio život. Ta jednostavna teorija, prilagođena dječjem i pučkom shvaćanju, poprima više manje znanstvena upotpunjenja.

U jednoj od znanstvenih knjiga namijenjenoj širokoj publici kaže se ovo: u početku je postojao golemi oblak vodika i raznih čestica koji se zbog gravitacije i vrtložnog gibanja kondenzirao prema središtu i prema raznim točkama na periferiji. Tako su nastali protosunce, i protoplaneti koji su postupno dobili sadašnji izgled.

Ovaj izvještaj se približava Kant-Laplace-ovoj teoriji prema kojoj bi u početku bila neka plinovita maglica koja bi se pomalo ohlađivala i tim ohlađivanjem su se stvorili centri od kojih su nastali planeti, sunca, itd.

Nekoji su opet više skloni teoriji Le Maître-a prema kojoj bi postojao neki prvotni atom neizrecive gustoće i milijardske tonaže čijom bi eksplozijom i širenjem nastali bezbrojni sunčani sistemi i zviježđa, tim više što danas većina učenjaka tvrdi da se svemir stalno širi.

Mogli bismo još nabrajati i dodavati mišljenja raznih stručnjaka o postanku svijeta no da zaključimo ukratko ovo: **nauka će istraživati i doći do novih rezultata, no nikad neće moći prijeći granicu materije bez pomoći filozofije i Objave — jer nikada ne može reći: Odakle prvi atom?**

Gustave Doré

U početku ...

»U početku svori Bog nebo i zemlju. Zemlja bijaše pusta i prazna; tama se prostirala nad bezdanima, i Duh Božji lebdio je nad vodama.« (Post 1, 1-2)

I baš zbog toga, mnogi učenjaci kad razmišljaju i istražuju nastanak prve materije, okreću se Bibliji i potkrijepljeni svojim dugogodišnjim naučnim radom daju ovakve izjave:

»Stoga, oni koji priznaju ono što uče prirodne znanosti, moraju priznati da je svijet stvoren, a to dakako, ne po prirodnim nekim zakonima, budući da su i ovi zakoni nastali time što su stvoreni. Stoga je posve naravno i dosljedno da ovog stvaranja nije moglo biti bez Stvoritelja. Ovo je jedini zaključak koji odgovara stvarnosti. Tko se prirodnim znanostima bavi otvorenih očiju i umom koji samo istinu traži mora doći k Stvoritelju, k Bogu« izjavljuje učenjak Kessel[4].

U istom smislu ide i biofizičar Fr. Allen:

»Svemir, budući da nije mogao nastati sam od sebe i po sebi, nastao je tako što je bio stvoren. Stoga mora postojati i prvi Uzrok, vječni, sveznajući i svemogući Stvoritelj, a svemir je njegovo djelo«[5].

Dodajmo još i mišljenje učenjaka Brauera:

»Prirodoznanstveni podaci kao i razmišljanja nad ovim podacima vode nas do konačnog zaključka, a taj je da svijet nije mogao početi drukčije nego što je stvoren. Stvaranje, dakako, govori o Božjem sveznanju i svemogućstvu. A prirodne znanosti time što otkrivaju neopisivo snažne, zamršene i umne zakone na kojima je priroda izgrađena dokazuju da je ona djelo premudrog Stvoritelja«[6].

12. Kako Biblija govori o stvaranju?

Već smo ranije, govoreći o Bibliji, rekli da je ona pisana jednostavno, a opet duboko, tako da bi je razumjeli i jednostavni i učeni. Tako možemo reći da je opis stvaranja mišljenje ljudi onoga vremena o postanku svijeta, a koje ipak u sebi nosi jezgrovitu istinu: **BOG JE STVORITELJ SVEGA (SVIJETA).**

Zaista, zar možemo Bogu predbacivati što se spustio na razinu ljudi onoga vremena, kojima se objavio. Već poznati Voltaire primjećuje... »Bog se, govoreći Židovima, snizio do njihova shvaćanja«. Nitko ga ne bi razumio u pustinji Horeba ili drugdje, da je kazao: U početku svakoj materiji utisnuh centripetalnu i centrifugalnu silu, a ta je dvojaka sila bila prvi uzrok uređenja svemira. Poslije toga zapovjedih svjetlosti da se razastre sa svih sunaca i da u jednom času prevali kroz eterni prostor milijune milja: Ustanovih nadalje, da zvijezde teže jedna drugoj u protivnom smjeru... Da se je Vječni Geometar izrazio na ovaj način, nema sumnje, da nitko ne bi razumio ni jedne riječi od sviju ovih uzvišenih istina.[7]

---

4 Božo Vuco, **Jezik današnjih američkih prirodoslovaca**, Zagreb 1971, str. 88
5 Isto strana. 89
6 Isto str. 93
7 Ivan Golub, **Bilješke s predavanja**, Zagreb 1964

Bog je dakle, dopustio da biblijski pisac opisujući stvaranje bude sasvim čovjek svoga vremena čija su poimanja kozmogonije za nas vrlo primitivna, da ne kažem djetinjasta.

Za njih je Zemlja bila ravna ploča, a nebo razapeto kao šator, no prilično čvrsto jer su na njemu bile pričvršćene zvijezde. Sunce je imalo otvor kroz koji je ulazilo i kroz koji bi navečer izlazilo na počinak. Osim toga postojali su otvori na svodu za kišu kroz koje se ova spuštala na zemlju. A sve se kupalo u vodi, zemljina ploča je na njoj plivala a nad svodom su također bile nagomilane vode.

No uza sve to ipak je Izrael onog vremena u svom poimanju svijeta i čovjeka bio daleko iznad drugih naroda zahvaljujući Božjoj objavi te kod biblijskog opisa stvaranja ne nalazimo nikakvih proturječja ili neukusnih opisa koja u tolikom broju nalazimo u brojnim mitovima npr. »Enuma eliš« (babilonski mit), grčkim, itd.

Opis stvaranja je pučki jednostavan, no zdrav i nigdje se direktno ne protivi znanstvenom tumačenju postanka svijeta.

13. Problem stvaranja čovjeka — evolucija

Danas će još jedva tko uzeti doslovce izvještaj 2. gl. Postanka o stvaranju čovjeka iz praha zemaljskoga.

Sve veći broj učenjaka prihvaća evoluciju kao način na koji su se bića razvijala od nižih prema savršenijima.

Prije desetak ili dvadesetak godina znali su se nekoji ateisti prijetiti vjernicima da će, ukoliko kemija uspije proizvesti u retorti prvu organsku materiju od anorganske, dokazati neopstojnost Božju.

Međutim ta tvrdnja i taj strah vjernika su neopravdani.

Još u prošlom stoljeću 1866. Louis Pasteur je izjavio na Akademiji Nauka da se ne može dokazati da ne postoji samorodno rađanje. Nauka i danas istražuje i došla je do mnogih organskih spojeva u laboratorijima. No vjernik nije zbunjen mogućnošću samorodnog rađanja jer on zna da je i ono moralo dobiti od Boga impuls i da se moralo odvijati po zakonima danim od samog Boga.

Samorodno rađanje ne protivi se ni jednom članku vjere.
No ni samorodno rađanje nije rješenje svih problema.

Kako se život dalje odvijao?

Na to pitanje je teško odgovoriti i samim učenjacima. Ako promatramo živa bića, očito je stupnjevanje od jednostavnijih oblika prema sve savršenijima. No kako se to zbivalo? Nije li transformizam još uvijek velika tajna i tumačenje na temelju nepotpunih povijesnih činjenica? Nije li i sama evolucija imala svoje regresije i krivudanja? A danas možda i neki

zastoj? Zašto i dandanas postoje ljudi na vrlo niskom stupnju kulture dok je čovječanstvo već stupilo u atomsko doba? Hoće li oni sada u 20 godina prevaliti onaj napredak što ga je veći dio čovječanstva prevalio u 4000 ili više tisuća godina?

I sami učenjaci odbacuju danas tvrdnje koje bi odveć naivno i olako primijenile transformizam ili evoluciju na razvitak biljnih i životinjskih vrsta.

Na znanosti je da istražuje!

A vjerniku neće vjera biti manja ili osakaćena ako prihvati da je Bog u svojoj nedohvatljivoj mudrosti stavio u prirodu zakone po kojima se kroz velika vremenska razdoblja razvijao život. Crkva nije osudila evoluciju, ali je nije ni kanonizirala.

Ipak od svih problema dosad navedenih, modernog čovjeka najviše zaokuplja pitanje:

Da li je čovjek postao od majmuna?

Danas je to pitanje vrlo aktualno i u većini školskih priručnika naći ćemo potvrdan odgovor.

Ima učenjaka kao što su Teilhard de Chardin i J. Rostand koji govore o sličnosti anatomije čovjeka i majmuna u probavnom, cirkulacijskom sustavu, morfološkoj strukturi.

Međutim, svaki učenjak će priznati da čovjek po svojoj inteligenciji daleko nadmašuje majmuna, a još 1945. učenjak Boule je odlučno tvrdio da se danas ne može govoriti da se čovjek razvio od majmuna.

»Današnjeg učenjaka tjera u smijeh blaženo zadovoljstvo čovjeka s ulice, koji prilikom posjeta zoološkom vrtu smatra sebe, da je na strani nauke, kada tvrdo drži, da je potekao od orangutana, gorile ili čimpanze, što ih je malo prije gledao pred sobom. Da je čovjek postao od majmuna, kaže nešto potcjenjujući profesor Boule, — o tome se danas ne čuje govoriti. O tome govore samo pisci koji nemaju ništa zajedničko s naukom...

Mišljenje, da čovjek potječe od majmuna, krivo je i mora se odbaciti. Po svom dalekom postanju, jedan i drugi pripadaju različitim stablima (filumima), koji su se morali vrlo brzo odijeliti od svoje zajedničke loze, predstavljene malenom zajedničkom formom koju niti ne poznajemo«[8].

Što mi kao vjernici trebamo o tome misliti?

Pretpostavimo da se čovjek razvio od nekog živog bića za koje se do danas ne zna, ili još nije otkriveno u fosilima: u tom slučaju je **Bog posebnim zahvatom morao poseći u evoluciju, i to:**

1. da pripravi u posljednjem stadiju životinjsko tijelo za primanje duše:
2. da stvori i ulije dušu.

---

[8] F. M. Bergounioux, Harmonies du monde moderne, Paris 1945.
vidi u: Ivan Golub: »Biblija u rukama katehete«, Zagreb 1965., str. 38

14. Problem Adama i Eve

Izvještaj 1. gl. knjige Postanka

I reče Bog: »Načinimo čovjeka na svoj sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim...
Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih« (Post 1,26—27).

Izvještaj 2. gl. knjige Postanka

Čovjek nadjene imena svoj stoci, svim pticama u zraku i životinjama u polju. No, čovjeku se ne nađe pomoć kao što je on. Tada Jahve, Bog, pusti tvrd san na čovjeka te on zaspa, pa mu izvadi rebro, a mjesto zatvori mesom. Od rebra što ga je uzeo čovjeku napravi Jahve Bog, ženu pa je dovede čovjeku.

Nato čovjek reče:
»Gle, evo kosti od mojih kostiju,
mesa od mesa mojega!
Ženom neka se zove,
od čovjeka kad je uzeta!« (Post. 2,20—23).

Ovaj tekst još uvijek predstavlja poteškoću za tumače Sv. Pisma. Nitko danas ne pomišlja da je Gospodin Bog odigrao tada ulogu kirurga i operativnim zahvatom od Adamova rebra načinio Evu, no posve je sigurno da tekst u sebi krije neko duboko značenje. Većina egzegeta danas tumači ovo mjesto alegorijski — tj. u prenesenom značenju. Ako tako uzmemo tekst, onda iz njega možemo povući više značenja, ili činjenica o odnosu muškarca i žene:

- žena je iste naravi kao i muškarac, dakle njemu jednaka i ravnopravna;

- žena je prava pomoćnica mužu, kao i on njoj, zbog tjelesne i psihološke komplementarnosti uvjetovane razlikom spolova, koju je sam Bog htio u svrhu obitelji;

- »rebro« nekoji tumače tako da je Bog stvorio ženu — ne kao bilo kakvu pomoćnicu mužu — već kao onu koja će mu biti posebno bliza, bliza srcu i koja će na njega imati veliki utjecaj, što se ostalom vidi već u trećoj glavi Biblije.

III. PROBLEM ZLA I GRIJEHA U SVIJETU

15. Izvještaj Biblije

U 3. gl. Biblije odigrala se prva i najveća drama cijelog čovječanstva. Na pozornici je Bog, prvi ljudi i ulazi i treća sila do tada nepoznata: zmija, koja se kasnije u Bibliji naprosto poistovjećuje sa Sotonom.

Zmija je znak iskvarene lukave mudrosti, koja podmuklo napada i uštrcava smrtonosan otrov u prva bića stvorena na Božju sliku.

Zmija je idealna slika da se pokaže začetnika svega zla — Sotonu.

Želja čovjeka da bude Bogu sličan je veoma jaka i zmija to iskorištava. Čovjek i žena poželješe da budu kao Bog, ali bez Boga. Čovjek poželje da sam sebi bude mjera i zakon, da sam sebi određuje što je dobro i zlo. I tako zmijin: »Zna Bog da ćete onda postati kao Bog!« — privuče Evu da sagriješi — a preko nje i Adama. Tako se čovjek ohološću i neposluhom otrgnuo od Boga — Izvora svoje sreće i ljudskog dostojanstva.

Nakon grijeha čovjek otkriva svoju golotinju, bijedu. Božja slika je u njemu oskvrnjena, đavao likuje. No, ne zadugo. Bog će kazniti doduše Evu u njezinoj ulozi supruge i majke, i Adama u njegovoj ulozi hranitelja obitelji, ali će najteža kazna pasti na Zmiju-đavla, kojemu će potomak Žene satrti glavu.

Kad Krist u Evanđelju nailazi na taj isti grijeh kod oholih i tvrdokornih farizeja, tada će ga nemilosrno šibati dok će biti blag prema ženi preljubnici. Zato se većina tumača Svetog Pisma slaže, da prvi grijeh nije nipošto neki grijeh sa seksulanog područja, **već grijeh oholosti, nadutosti koja već po sebi ne dopušta čovjeku da se približi Bogu.**

No, iako Bog pripušta kaznu, ne ostavlja čovječanstvo bez nade. Iako žena može zavesti muškarca na grijeh, u njoj ostaje riznica dobrote i plemenitosti da tog istog muškarca popravlja, podnosi i oplemenjuje. Zato je Bog odlučio da kako je grijeh došao preko žene, preko druge Žene dođe i spasenje. »Neprijateljstvo ja zamećem između tebe i žene, između roda tvoga i roda njezina: On će ti glavu satirati, a ti ćeš mu vrebati petu« (Post 3,15)[9].

Mi znamo koja je to Žena i koji je to Potomak: **Marija i Isus.** Isus Krist će smrviti đavla i dići prokletstvo s čovječanstva, povratiti izgubljeno prijateljstvo s Bogom, ublažiti smrt i patnju.

[9] **Živko Kustić, Mali ključ Biblije, Zagreb 1975. str. 60**

Gustave Doré

Izgon iz raja

»Zato ga Bog istjera iz vrta edenskoga da obrađuje zemlju iz koje je i uzet. Istjera dakle čovjeka i nastani ga istočno od vrta edenskog, pa postavi kerubine i plameni mač koji se svjetlucao — da straže nad stazom koja vodi k stablu života.«

(Post 3, 23-24)

No, otrov koji je zmija uštrcala u prve ljude prelazi na čitavo NJIHOVO POTOMSTVO. To grešno stanje nazivamo ISTOČNI ILI ISKONSKI GRIJEH u kojem se rađa svaki čovjek, a oslobađamo ga se na krštenju.

Kako je Bog mogao dopustiti da propadne remek-djelo njegova stvaranja? Odakle zlo kad je Bog dobar?

To je bio veliki problem mnogih mislilaca i mnogih religija. Bog je dobar. No dao je svojim stvorenjima slobodu. Osim toga prvi ljudi su bili potaknuti na zlo od Sotone-Đavla- palog anđela koji je, izgubivši sam nebo zbog svoje oholosti, htio iz zavisti da i druge upropasti.

Objava i Tradicija Crkve nam kaže da postoje dobri dusi — anđeli, koji nam pomažu da dođemo Bogu i zli dusi-vragovi, koji nas napastuju. Čovjek koji i malo razmišlja o životu i sebi, uvjerit će se da je u nekim svojim postupcima bio pod utjecajem Zloga ili Dobroga duha, a također gledajući svijet i pojedine zločine naroda, ne može, a da ne rekne: Da li bi čovjek sam po svojoj inteligenciji bio dorastao za tolika zvjerstva? za tolika moralna i fizička zla? Isto tako, gledajući kako dobro napreduje u Crkvi i izvan nje, unatoč protivljenju zlih, mora priznati da postoje Sile dobra, koje to djelo potpomažu svojom snagom.

16. Posljedice grijeha

Posljedice grijeha možemo promatrati na više razina:

- na socijalnoj
- na moralnoj
- na religioznoj

1. Budući da je čovjek socijalno biće, njegov, pa i najtajniji grijeh pogađa cijelu zajednicu jer čovječanstvo nije samo masa tjelesa, već i zajedništvo duhovnih energija, ljudskih misli i srdaca.

Ako gledamo konkretno u svakodnevnom životu, vidi se jasno da od grijeha oca trpi čitava obitelj, od grijeha direktora čitavo poduzeće od grijeha državnika čitava država — i što je osoba na socijalno višem stupnju, to veći broj ljudi trpi od njezina grijeha.

Isto je tako kad se radi o početku čovječanstva. Adam i Eva kao predstavnici čovječanstva svojim grijehom truju cijeli ljudski rod — i svi ljudi jer su s njima povezani vezom tijela i vezom duha — nose na sebi posljedice njihova grijeha.

To se vidi već na samom početku: u prvom koljenu njihova potomstva Kajin ubija Abela. Ali zlo tu ne staje. Ono se munjevito širi iz generacije u generaciju sve do dana današnjega.

Koliko nesklada i porobljivanja u samoj obitelji — muž despot, žena rob; na radnom mjestu gdje jedni ne rade, a beru dobre plaće, dok se drugi muče za kakvu simboličnu nagradu; država i zakon mogu postati božanstva, jedan narod ponižava i iskorištava drugi, itd.

2. Posljedice grijeha su i moralne. Svaki se čovjek rađa sa sklonostima na zlo i grijeh. U čovjeku je razbijen sklad duha i tijela, kojeg može uspo-

staviti jedino uz Božju pomoć i hrabro svladavanje. Tko misli da mu u tome ne trebaju sredstva koja mu sam Bog nudi — a to su sakramenti, napose ispovijed i primanje Kristova Tijela i Krvi, te zdrava obzirnost i razboritost, pravi se važan i može lako nastradati. No, isto tako bi griješio i onaj koji bi zbog svojih slabosti padao u očaj i smatrao se nepopravljivim. Bog nas je spasio Kristovom smrću od grijeha i trajno nam pruža pomoć. On nikoga ne otpisuje do zadnjega časa.

3. Posljedice grijeha su i religiozne — i ta je posljedica zapravo izvor i socijalne i moralne: jer se čovjek otkinuo od Boga i razvrgao prijateljstvo s Njime, nužno je postao neprijatelj samome sebi i drugima oko sebe.

Ovaj raskid čovjeka s Bogom vodi ga samim tim do moralne i fizičke smrti. Umjesto da bude gospodar prirode, sad će njoj robovati, gledajući razaranje vlastitog tijela i tijela onih koji su mu bili blizi i dragi. Umjesto da mu drugi pomažu ići k Bogu — svome cilju, oni će ga često u tome smetati — dapače i sam čovjek će se toliko udaljiti od Boga da će ga zamijenjivati za kojekakova stvorenja i smatrati ih božanstvima ili će i samog čovjeka popeti na Božje prijestolje, vjerujući tako da je postigao svoj cilj i konačnu svrhu. Nije li i današnji ateizam samo potvrda praiskonske težnje čovjeka da postane Bogom — no, bez Boga!!!

Tako i današnja situacija jasno govori — ili bolje rečeno uprisutnjuje na nov način veliku dramu odigranu na početku čovječanstva!

17. Što je grijeh?

Grijeh u biti nije samo prekršaj zakona ili neke vanjske forme ili propisa, već je to kidanje ili **rušenje ostvarenja čovjeka kao Božje slike,** kao **bogočovjeka.** Grijehom ja sâm sebe onesposobljavam za **konačno zajedništvo i sličnost s Bogom.**

Grijeh bismo mogli predstaviti kao dramu u tri čina:

1. čin: čar, obećanje užitka: traje obično kratko.
2. čin: gorčina, muka duha ili tijela ili obojega: traje obično dugo.
3. čin: smrt duhovna: smrt Božjeg života u nama, smrt sreće i mira savjesti — možda samoubistvo, pobačaj ...[19]

Grijeh je najveće ropstvo. Grijeh je najveća nesreća. Grijeh znači opredijeliti se za Sotonu — ubojicu ljudi od početka, a oteti se Bogu svome Ocu koji nas je stvorio na svoju sliku i pozvao nas da zauvijek budemo s njime u društvu u beskrajnoj sreći.

18. Što je sloboda?

Sloboda je divan dar, no i opasan jer je čovjek može upotrijebiti na zlo i na dobro.

---

19 Stanko Weisgerber, S vjerom u život, Zagreb 1972, br. 23

Da je sloboda divan dar već su uočili i biblijski pisci prvih knjiga Biblije, te za razliku od mitova u kojima su ljudi robovi raznih božanstava, Biblija nam zorno i jasno iznosi da je čovjek od početka stvoren kao slobodno biće koje je moglo reći Bogu u lice: »Hoću« — ili — »Neću«!

a) Bez slobode nema čovjeka

Životinja, naime, nije slobodna jer sve radi po instinktu. Zato je ne možemo pozvati na odgovornost zbog njezinih nemoralnih čina. Nikome dosada nije na pamet palo da pozove lava na odgovornost zbog nekog umorstva ili krivičnog djela, a niti se čulo da je neka životinja trpjela zbog poteškoća u savjesti. — Međutim s čovjekom je sasvim drugačije. Čovjek ubije, ali ne spava.

b) Bez slobode nema grijeha

Čovjek, jer ima savjest, taj izvanredni Božji dar — po kojemu mu je sam Bog prisutan u najdubljoj dubini njegova bića — te jer ima slobodu kojom se može opredijeliti da radi prema glasu te savjesti ili protiv njega — može učiniti grijeh.

Grijeh nastaje samo:

- ako je čovjek svjestan da ga čini;
- ako ga čini promišljeno, hotimice;
- ako je slobodan (ako nema nikakve vanjske, ni moralne prisile);

Ako je netko prisiljen bilo fizički, bilo moralno da učini nekakav zločin, ili bilokakav grijeh — grijeh ne postoji, osim ako je mogao otkloniti tu prisilu. **Gdje nema slobode, nema grijeha.**

Grižnja savjesti potvrđuje da čovjek ne smije zloupotrebljavati slobodu.

Ipak, iako čovjek može svoju slobodu zloupotrijebiti i učiniti zlo, **sloboda mu je ipak u prvom redu dana od Boga da se opredijeli za dobro.**

c) Bez slobode nema svetosti

Slobodu je Bog dao čovjeku da njome uzmogne biti njegov prijatelj, njegov posinak, njegovo dijete, ili da kažemo i malo slobodno: njegov »kolega« koji će nastaviti usavršavati njegovo stvoriteljsko djelo. — Prirodu će svojom tehnikom preoblikovati, a sposobnošću rađanja povećavati ljudsku obitelj novim članovima. Ipak — iako je sve to što mu je Bog dao nešto veliko, po čemu je čovjek Božja slika, — Bog čovjeka poziva na daleko viiš cilj, poziva ga da uđe u njega samoga, da dijeli s Njime život, da uđe u njegovu intimnost. Isus je rekao: »A ovo je život vječni da upoznaju tebe Oče... (Iv. 17.3).

No i za to vrijedi: ako hoćeš!!! Bog nikoga ne prisiljava, nikoga ne tjera, savršeno poštuje svačiju slobodu, pa i onda kad vidi da se dotični baca u propast. On ga upućuje, opominje, savjetuje — ali ga pušta sasvim slobodna. Moramo se sasvim slobodno odlučiti da njega ljubimo nadasve, da smo spremni ako ustreba za njega se svega odreći i za nj sve pretrpjeti. Bog kuša svoje prijatelje i dopušta da prođu kroz mnoge kušnje, jer poslovica kaže: »U nevolji se poznaju prijatelji« — Tko hrabro prođe kroz kušnju ulazi dublje u Božju intimnost — postaje veći njegov prijatelj, — gleda ga u jasnijem sjaju već ovdje na zemlji, uživa dublji mir u svojoj savjesti — dok mu se sasvim ne preda i ne živi samo za njega — jer što je drugo svetost: nego velika i trajna zaljubljenost u Boga.

IV. LUTANJA IZRAELA
(čovjeka i čovječanstva)

PUTEVI SPASAVANJA IZRAELA
(čovjeka i čovječanstva)

19. Božja inicijativa

Bog nije odbacio čovječanstvo nakon grijeha.
Istoga časa Bog započinje tražiti i spasavati čovjeka. Otkupljenje je Božje djelo.

Možemo načiniti zgodnu usporedbu:

Svemir, zemlja, čovječanstvo, uopće **sve stvoreno** probudilo se iz ništavila zahvaljujući Božjoj ljubavi — **Božjoj inicijativi.**

Novo stvaranje: otkupljenje palog čovjeka također je **Božja inicijativa.**

II. Vat. Koncil je to veoma naglasio u Konstituciji »Lumen gentium« — »Svjetlo naroda« u kojoj kaže:

»Vječni je Otac slobodnom i tajnom odlukom svoje mudrosti i dobrote stvorio cijeli svijet, odlučio ljude učiniti dionicima božanskoga života i kad su u Adamu pali, nije ih napustio, nego im je uvijek davao pomoć da se mogu spasiti promatrajući Krista, Otkupitelja »koji je slika nevidljivoga Boga, prvorođenac svakog stvorenja« (Kol 1,15) (L. G. 2.).

20. U raju

To otkupljenje — palog čovjeka počinje već u samom raju, odmah nakon pada.

»Neprijateljstvo ja zamećem između tebe i žene, između roda tvojega, i roda njezina. On će ti glavu satirati, a ti ćeš mu vrebati petu.«

Post 3,15, jasno nagoviješta da se Bog nije pomirio s činjenicom što je đavao upropastio njegovo remek-djelo stvaranja: čovjeka.

Taj 15. redak 3 gl. knjige Postanka mnogi nazivaju **pra-evanđeljem** jer je to prvi nagovještaj u Bibliji o dalasku jednog Spasitelja preko tajanstvene Žene koja će biti u trajnom neprijateljstvu sa Sotonom.

21. Savez s Abrahamom

U raju je bilo uništeno prijateljstvo Boga i čovjeka — zato će kroz povijest Bog nastojati da to prijateljstvo nanovo uspostavi: najprije s pojedincima, a preko njih s ostalim ljudima.

No, Bog će prije toga dopustiti da čovječanstvo luta, pada iz jednog zla u gore da bi uvidjelo posljedice grijeha.

Koliko je generacija prošlo? Koliko je godina lutalo to čovječanstvo? Ne znamo! Biblijska prapovijest (1.—11 gl. Postanka) daje istina rodoslovlje Adamovih i Evinih potomaka — no znamo da te podatke trebamo uzeti onako kako ih je iznio pisac onog vremena i pod onim vidikom kako je on to promatrao. Ono što je bitno za taj početak koji nazivamo Biblijska prapovijest jest to: da se čovječanstvo kvari i udaljuje sve više od Boga i da Bog stalno nastoji da preko pojedinaca npr. Noa, utječe na grešne ljude da se poprave.

Napokon u jednom času povijesti — oko 2000 g. prije Krista u **HARANU — MEZOPOTAMIJI** — Bog izabire jednog čovjeka: **ABRAHAMA** da postane ocem mnogih naroda — a napose jednog, izabranog naroda: **IZRAELA** u čijem će se krilu roditi sam **KRIST SPASITELJ svijeta.**

Abraham će to posebno Božje odabranje morati otkupiti velikom vjernošću i velikom žrtvom.

Abraham kao osoba u prvi mah ne upada u oči — njegova veličina je u njegovoj nutrini, njegovoj vjeri u NEPOZNATOGA BOGA koji mu je jednoga dana rekao: »Idi iz zemlje svoje, iz zavičaja i doma očinskog u zemlju koju ću ti pokazati!... ako me poslušaš, blagoslovit ću te i tvojeg će potomstva biti kao zvjezda na nebu i kao pijeska na obali morskoj...« (Post 12. gl.).

Abraham sluša NEPOZNATOGA, vodi s njime dijalog, diskutira s njime kao s prijateljem, a njegov ga Nevidljivi Prijatelj vodi kroz kušnje do sve veće vjernosti i odricanja — da konačno dajući Bogu ono što mu je najmilije: u žrtvi Izaka — daje samoga sebe i time postaje zaista ono kako ga i nazivamo: **PRAOCEM NAŠE VJERE.**

Bog dapače s njime sklapa **SAVEZ — prijateljstvo** koji će se prenositi na njegove potomke.

Gustave Doré

Abrahamova žrtva

»Abraham uzme drva za žrtvu paljenicu, stavi ih na sina Izaka, a u svoju ruku uzme kremen i nož... Oče! Evo kremena i drva — sin će — ali gdje je janje za žrtvu paljenicu? Bog će već providjeti janje, za žrtvu paljenicu, sine moj!«

(Post 22, 7-8)

To je Božja pedagogija — pedagogija saveza kroz cijelu povijest SZ i Novoga Zavjeta koji će konačno biti sklopljen u **Kristovoj krvi za sva vremena i vjekove.**

Savez se prenosi **s Abrahama na Izaka, sa Izaka na Jakova, a Jakov na samrti proriče da će iz plemena Judina doći Mesija — Spasitelj.** »Od Jude žezlo se kraljevsko ni palica vladalačka od nogu njegovih udaljiti neće, dok ne dođe onaj kome pripada — kome će se narodi pokoriti«. (Post 49, 10)

22. Ropstvo u Egiptu (400 g.)

Abrahamovi potomci: Jakov i njegovi sinovi bježe iz Palestine u Egipat zbog silne gladi koja je zavladala tada cijelim poznatim svijetom. Njihov brat Josip se u Egiptu dobro snašao, bio je dobro viđen od faraona, u cijelom Egiptu uživao veliki ugled — zar ne, idealna prilika da cijeli narod tamo nađe svoje utočište i svoj opstanak. No bila je to zamka praznog želuca — put u mišolovku.

Poslije Josipove smrti faraoni brzo zaboravljaju njegove zasluge i nastupa **strašno 400 godišnje ropstvo.** Izraelci se počinju malo po malo nazivati Hebrejima od riječi »Habiru« što znači došljak, stranac. Već se vidi da ih Egipćani ubrajaju u strane horde koje su došle prosjačiti stan i hranu u Egiptu. — »Egipćani postupaju s njima kao sa svakim drugim robljem Tjeraju ih na prisilne radove, drže ih kao u logoru, batinaju ih i ubijaju za svaku sitnicu. Od vremena do vremena ipak ih dobro nahrane da bi mogli raditi i da se ne bi pobunili«[11].

Situacija izgleda bezizlazna. Čini im se da ih je Bog zaboravio.

Jedva da se itko još sjeća Boga Abrahamova i obećanja koja mu je on dao. No ni ova situacija nije bila bez Božje providnosti koja vodi povijest. U Egiptu se trebao mali Izrael razviti i ojačati kako bi postao veliki narod, a grubo postupanje Egipćana sačuvalo ih je da se sasvim ne izjednače s Egipćanima i tako posve izgube vjeru u Abrahamova Boga. No i ropstvu će doći kraj. **Oko 1200. g. pr. Kr. narod se pod vodstvom Mojsija oslobađa mišolovke i vraća se u slobodu.**

23. Mojsije — posrednik saveza s Izraelom

a) Mojsijev poziv

Dječačić u košari, izvađen iz Nila — Mojsije — postaje posvojče faraonove kćeri i tako dobiva najvišu naobrazbu onoga vremena na faraonovu dvoru. No sjaj dvora nije ga zabliještio. Ostaje vjeran Bogu i narodu.

[11] Živko Kustić, Mali ključ Biblije, str. 152

Gustave Doré

Mojsije na Sinaju

»Mojsije se okrene i siđe s brda. U rukama su mu bile dvije ploče Svjedočanstva, ploče ispisane na obje svoje plohe; ispisane i s jedne i s druge strane. Ploče su bile djelo Božje; pismo je bilo pismo Božje u pločama urezano.«

(Iz 32, 15-16)

Zbog svoje nagle naravi obračunava s jednim Egipćaninom te mora bježati u pustinju. I baš tamo pod Sinajem Bog ga čeka da mu povjeri njegovo poslanje.

U silnom plamenu javlja se Jahve Mojsiju: »Idi, oslobodi moj narod iz Egipta!« — Nema uzmicanja! Mojsije pokušava, no mora kapitulirati. Taj Jahve koji ga pozna po imenu dat će mu snagu da izvrši ono što on od njega traži.

Zla se obaraju na Egipat: jedno za drugim: 10 egipatskih zala. Od svega toga faraon i Egipćani razumiju samo to da se neko moćno izraelsko božanstvo ljuti, a dotle Mojsije uporno moli tvrdokornog faraona da pusti narod da žrtvuje Bogu u pustinji.

b) Blagovanje Pashe — Noć Izlaska

Faraon ne popušta. Ni Mojsije ne popušta. Ali ni Jahve ne popušta. Ipak se Izraelci potajno spremaju za noć 14. dana mjeseca nisana. Spremni su za put. Obuveni, opasani, sa štapom u ruci. Krvlju janjeta namazali su dovratnike vrata, a janje peku na ražnju u obliku križa na vatri. Jedu žurno jer to je **NOĆ PASHE — PROLAZA GOSPODNJEGA.**

Još malo i sva egipatska djeca će biti pomorena.

Izraelska su djeca spašena zahvaljujući krvi janjeta. O ponoći nastade velik jauk u Egiptu. Sami Egipćani tjeraju Izraelce iz Egipta. Od tada će Izraelci svake godine slaviti na isti dan **NOĆ PASHE kao NOĆ OSLOBOĐENJA.**

U toj su se noći Izraelci poistovjetili sa žrtvovanim janjetom, koje je bilo ubijeno mjesto njih. Doći će čas kada će se sam Bog poistovjetiti s tim vazmenim janjetom — da bi dao svoj život u otkup za mnoge. To će biti **PRAVI JAGANJAC — sam SIN BOŽJI razapet na križu na Veliki Petak.**

Opaska:

Totemizam je bilo vjerovanje nekojih starih plemena da potječu od neke određene životinje koju su svi štovali kao božanstvo i u koju se nije smjelo dirati. Samo bi je na određeni dan zaklali i žrtvovali, te pojeli vjerujući da se tako sjedinjuju sa svojim precima i sa božanstvom.

Međutim, janje nije bilo totem za Izraelce jer oni nisu niti vjerovali da potječu od janjeta, već od Abrahama, niti su janjetu iskazivali neko posebno štovanje jer je ono bilo njihova svakodnevna hrana.

c) Prijelaz preko Crvenog mora — sklapanje Saveza

Ne pušta faraon od šale svoje besplatno roblje. Izraelci s užasom opažaju da se na obzorju diže prijeteći oblak faraonove vojske. Ipak

Božjom svemoću i Mojsijevim posredstvom izmiču faraonu i prelaze na drugu stranu dok faraon i njegova vojska nalaze smrt u valovima Crvenog mora.

Prijelaz preko Crvenog mora, **iz ropstva u slobodu, slika je našeg krštenja** u kojem se oslobađamo ropstva grijeha i prelazimo u slobodu djece Božje.

Pod veličanstvenim **Sinajem** gdje je Bog prvi puta progovorio Mojsiju u silnom plamenu, javlja se sada svemu narodu i **sklapa s njima SAVEZ — PRIJATELJSTVO.** Mojsije je posrednik toga Saveza čijih se 10 zapovjedi može svesti u jednu veliku: **»ČUJ IZRAELE, JAHVE JE BOG NAŠ, JAHVE JE JEDAN! ZATO LJUBI JAHVU, BOGA SVOGA SVIM SRCEM SVOJIM, SVOM DUŠOM SVOJOM I SVOM SNAGOM SVOJOM«** (Dt 5) — a kasnije će tome dodati i ovu:

»A BLIŽNJEGA SVOGA KAO SAMOGA SEBE« (Lev 19, 18). Oko Saveza će se vrtiti kasnije i ostale knjige Sv. Pisma i sve opomene proroka. Ljudi su nestalni. Već u doba Mojsija mnogi otpadaju, mnogi se bune i mrmljaju kroz 40 godina putovanja pustinjom. No, unatoč toga **MOJSIJE** ostaje jedan od najvećih **VOĐA, UČITELJA i ZAKONODAVACA** Izraela. Samo Sveto Pismo će o njemu napisati ovo: »Ne pojavi se više prorok u Izraelu ravan Mojsiju — njega je Jahve poznavao licem u lice« (Dt 34, 10).

24. Ropstvo u Babilonu

Već je skoro 600 godina prošlo od teškog egipatskog ropstva. Možda ga se više nitko i ne sjeća. No situacija je opet bezizgledna. — **Sjeverno kraljevstvo** je već davno palo, najprije u asirsko ropstvo **721. g.** pr. Kr. a zatim u babilonsko. Sada je red na **Južnom Kraljevstvu** koje se duže opiralo osvajačima. Nakon mnogih napada i prijetnji, raznih diplomatskih ugovora — konačno i **Južno Kraljevstvo pada u babilonsko ropstvo 587. g. pr. Kr. razorenjem Jeruzalema i odvođenjem većeg dijela stanovništva u Babilon.**

Na sreću ovo je ropstvo trajalo samo 70. g. i bilo je drugačijeg stila nego ono u Egiptu.

U Babilonu je bilo mnoštvo kultura, jezika i rasa. Trebalo se tu snaći. Lako bi bilo druge prezirati, no pametnije je od drugoga učiti, učiti ono što je dobro. Božji ljudi su vječni đaci. Tako su Izraelci primijetili da se ljudi na Istoku jako zanimaju za mudrost. Dok su se Egipćani najviše brinuli za natapanje i da li će Nil poplaviti ili neće, dok su njihovi bogovi štitili njihovu državu i njihovo blagostanje, — dotle ovdje u Babilonu ljude zanima tisuću drugih pitanja: Zašto je i odakle je nastao svijet? Kako se sve razvija? I kamo sve ide? Koja je razlika između čovjeka i nečovjeka?

Njihovi kraljevi osvajaju da uvedu u druge zemlje neki bolji poredak, barem tako si to oni zamišljaju. Sve je to drugačije nego li u Egiptu.

Izraelski svećenici to promatraju, slušaju njihove mitove i priče, uče njihov jezik, postaju stručnjaci čak i na dvorovima babilonskih kraljeva. Napose o svemu mnogo razmišljaju.

Osim toga u to vrijeme u **Perziji je živio veliki mislilac ZARATUSTRA — krajem VII i početkom VI stoljeća.** Došao je do genijalnih zaključaka. Boga Stvoritelja on naprosto naziva **AHURA MAZDA** što znači »GOSPODIN koji **MISLEĆI STVARA**«. — Napose je nastojao riješiti problem dobra i zla. Cijela povijest sastoji se u borbi dobra i zla i svaki čovjek mora nastojati i pomagati dobro da pobijedi. Iako je Zaratustra pogrešno mislio da je zlo jednako vječno kao i dobro, ipak je njegova misao bila silni napredak prema istini — prema shvaćanju jednog Boga, Stvoritelja neba i zemlje. Njegova misao imala je kasnije velik utjecaj na Sredozemlje i na čitavu Evropu.

Pod utjecajem svih ovih misli i Izraelski svećenici i proroci počinju razmišljati o onome što im je Bog objavio. **Mnoge su knjige Sv. Pisma tada bile napisane, neke dopunjene, neke dovršene.** Tako je ovo 70-godišnje ropstvo pridonijelo duhovnom napretku Izraela[12].

25. Napast štovanja lažnih bogova

Kad se Izraelci u povijesti udalje od Boga grijesima, onda ih Bog šalje u ropstvo, ili ih prepušta njihovim neprijateljima. To je Božja pedagogija. Izrael kao narod, slika je svakog čovjeka, svakog od nas. Svaki je od nas sklon idolopoklonstvu — tj. da traži da mu nešto drugo što nije Bog, postane Bog. A Bog kao i onda, tako i sada primjenjuje istu metodu — šalje razne kušnje dok čovjek ne sazrije toliko da mu jednog dana **sam Bog bude dosta.**

26. Proroci

a) Njihovo značenje

Nakon Mojsijeve smrti Jošua je uveo narod u Obećanu zemlju, a zatim su kroz 200 godina zemljom vladali **SUCI.** Nakon Sudaca dolazi doba **Kraljeva.** Kraljevi i suci, iako vođe naroda, nisu besprigovorni. Zato Bog diže proproke da opominju narod i kraljeve da se vrate Bogu.

P R O R O K prvenstveno znači: **onaj koji govori u nečije ime: GLASNIK**, a ne toliko onaj koji proriče budućnost, iako ni to nije isključeno. Bog izabire proroke među najrazličitijim socijalnim sredinama, najrazličitijih značajeva, kulture i naobrazbe, no ono što je bitno: **to je da ih je on pozvao, da izvrše njegovo poslanje.**

»Sami proroci tvrde da ih Bog poziva tako neodoljivo da se ne mogu oduprijeti«. Uloga proroka je od presudne važnosti za cijeli Izrael i njegovu povijest. »Proroci od 9. — 4. st. pr. Krista prate povijest Izraela njegove lomove i boli: ... vjeruju u konačnu pobjedu pravde i ćudoređa, te tako vode narod od Sinajskog do Novog Saveza, od zakona do slobode, od kamenih ploča do ljubavi, od slova do duha, od prvog do drugog Mojsija[13].

[12] Ž. Kustić, **Mali ključ Biblije**, str. 182

b) Koliko je bilo proroka?

Mnogo. Među najveće proroke SZ spada sigurno Mojsije, no Izraelci ih uglavnom dijele na **4 velika i 12 malih** (radi se zapravo o prorocima — piscima koji su ostavili veće ili manje spise, a osim njih bilo je i drugih proroka — nepisaca kao npr. Ilija, Elizej, itd.).

4 velika proroka su ova:

PROROK IZAIJA
Značajan po proroštvu **Sluge Jahvina, Svetog Patnika** koji zamjenjuje vazmenog jaganjca i postaje žrtva za grijehe cijelog naroda.

PROROK JEREMIJA
Naviješta **Novi i Vječni Savez.**

PROROK EZEKIJEL
Navješta **novi hram i novi Jeruzalem.**

PROROK DANIJEL
Donosi niz apokaliptičkih viđenja (viđenja o budućnosti) i proroštava o **SINU ČOVJEČJEM** kao Mesiji koji će doći na svijet.

Uz to što proroci opominju narod i kraljeve i tadanju svećeničku klasu da idu putem koji im je Bog sam zacrtao, proroci svojim proroštvima slikaju lik Mesije i pripremaju mu na taj način put.

PROROK NATAN
Proriče Davidu kralju da će Mesija biti njegov sin, tj. Potomak: »Kuća tvoja i kraljevstvo tvoje stajat će preda mnom tvrdo dovijeka« (2 Sam 7, 16)

PROROK MIHEJA
Proriče da će se Isus roditi u **Betlehemu.**
»I ti Betleheme, zemljo Judina! Nipošto nisi najmanji među prvim gradovima Judinim, jer iz tebe će izići vladalac, pastir naroda moga Izraela« (Mih. 5, 1).

PROROK IZAIJA:
proriče da će ga roditi djevica i da će to biti izvanredno dijete: »Jer evo, Djevica će začeti i roditi sina... i dat će mu ime Emanuel« (Iz 7, 9); a na drugom mjestu kaže: »Jer dijete nam se rodilo, sina dobismo; na plećima mu je vlast. Ime mu je: Savjetnik divni, Bog silni, Otac vječni, Knez mironosni. Nadaleko vlast će mu se sterati, i miru neće biti kraja nad prijestoljem Davidovim, nad kraljevstvom njegovim...« (Iz 9,5—6).

[13] Bonaventura Duda, **Opći uvod u Bibliju**, str. 279—280

Isti prorok Izaija proriče i njegovu muku — možda već 700 g. prije nego se dogodila pa ga zato neki nazivaju **evanđelistom Staroga Zavjeta.** Poznata je to 53. gl.:

»Prezren bješe, odbačen od ljudi, čovjek boli, vičan patnjama, od kog svatko lice otklanja, prezren bješe, odvrgnut« (Iz 53, 3).

PROROK DANIJEL:

proriče i njegovo božansko porijeklo i njegovo uzdignuće govoreći o Sinu Čovječjem koji u isto vrijeme ima i neke božanske atribute.

»Gledah u noćnim viđenjima i gle na oblacima nebeskim dolazi kao Sin Čovječji. On se približi Pradavnome i dovedu ga k njemu. Njemu bi predana vlast i čast i kraljevstvo, da mu služe svi narodi, plemena i jezici«.

(Dn 7, 13—14) — Danijel proriče i vrijeme njegova dolaska — poznato je proroštvo **70 sedmica** nakon **kojih** će doći Mesija.

V. KRISTOV ULAZAK U POVIJEST

Proroci svojim govorima pripremaju dolazak Mesije.

U 1. stoljeću prije Krista sve je već spremno — zna se gdje i kada se mora roditi. Situacija postaje napeta. Mesija će doć. Tako je Bog koji je u raju preuzeo inicijativu da podigne palog čovjeka, kroz povijest neumorno pripremao i dolazak njegova Spasitelja **ISUSA KRISTA.**

27. Kulturno podneblje Izraela u I. stoljeću prije nove ere

Sve brže i brže teče povijest Izraela prema svome vrhuncu — prema pojavi Isusa Krista. Prvo stoljeće će doživjeti vrlo burne promjene što će povećati i onako visoku groznicu mesijanizma toga stoljeća.

Nakon povratka Izraelaca iz babilonskog ropstva, dekretom perzijskog kralja Kira 538. g. pr. Kr. svećenik Ezra uređuje zbirku knjiga Sv. Pisma i obnavlja Hram. Država je obnovljena, no ostaje još uvijek pod pokroviteljstvom Perzije.

No, ubrzo će i to područje potpasti pod utjecaj grčke kulture koju će ovamo donijeti Aleksandar Veliki (357—323 g. pr. Kr.)

Naime u drugoj polovini 4. st. pr. Kr. makedonski car Aleksandar Veliki osvaja Grčku, Malu Aziju, cijelo perzijsko carstvo do Indije; Siriju, Palestinu i Egipat. Tako dolazi do miješanja grčke kulture s azijskom i egipatskom. Iz tog miješanja kultura niče nova: **helenistička kultura i helenistički svijet** u kojem prevladava grčki jezik!

Nije li i to bio put da mali Izrael dođe u središte svjetskog zbivanja onog vremena?

Utjecaj grčke kulture i filozofije imao je i svoje pozitivne strane. Tako je u tom razdoblju nastao znameniti prijevod Biblije na grčki jezik u gradu Aleksandriji, nazvan **Septuaginta** što znači »Sedamdesetorica« jer je prema predaji na tom prijevodu radilo sedamdeset Židova.

U to vrijeme nastaju posljednje knjige SZ među kojima se ističe knjiga Mudrosti. U njima se osjeća utjecaj grčko-helenističke kulture.

28. Političke prilike

Nakon egipatskih Ptolomejevića u Palestini vlada nova dinastija sirijskih Seleukovića. Oni ne poštuju židovsku vjeru ni tradiciju. To izaziva otpor Izraelaca. Svaku mjeru je prevršilo pljačkanje hrama g. 169. pr. Kr. od strane Seleukovića **Antioha IV Epifana,** te prikazivanje prve poganske žrtve u Hramu g. 167. pr. Kr. Dolazi naprosto do pobune. Svećenik Matatija diže se sa svojih pet sinova da se bori za zakone i uredbe otaca. Nakon njegove smrti borbu nastavlja njegov hrabri sin Juda Makabej, koji pogiba 160. god. p. Kr., a borbu nastavljaju njegova braća. To razdoblje, koje traje sve do 63. god. pr. Kr., naziva se naprosto **doba Makabejaca,** koji su vodili neustrašivu borbu protiv puno nadmoćnijeg neprijatelja za Zakon i predaje otaca.

63. g. pr. Kr. Palestinu zauzima rimski vojskovođa Pompej.

Makabejci su inače s Rimljanima sklapali saveze, no nisu se sigurno nadali da će jednoga dana doći pod njihovu vlast.

A Rimljani dobro iskoristivši neslogu Židova i njihovih vođa, i njihove borbe oko prijestolja, stavljaju na prijestolje stranca — **Idumejca HERODA VELIKOG, KRVNIKA I NASILNIKA** koji nastoji Židove predobiti tako da im obnavlja Hram 20. g. pr. Kr.

Herod ipak živi u stalnom strahu da mu tko ne otme kraljevsko prijestolje, pogotovo u času kad je saznao da se ima roditi Mesija — dakle židovski kralj. Tako se u ovom povijesnom trenutku ispunilo proroštvo Jakova na samrti da će Mesija doći onda kad Izrael ne bude više imao vlastitog kralja, nego tuđinca.

29. Religiozna situacija — stranke

Kultura i politička situacija odražavala se i na religioznom području. Stoga se u I. st. pr. Kr. pojavljuju 4 različite struje ili da se jasnije izrazimo **4 različite stranke** koje su imale vlastite pozicije u pogledu na religiozno iščekivanje i političku situaciju.

Četiri stranke su bile ove:

Saduceji

Saduceji imaju svoje ime od **Sadoka**, velikog svećenika za kralja Salomona čije je potomke jedino priznao pravim svećenicima **Ezra** — obnovitelj hrama i domovine nakon babilonskog ropstva. Bilo je to dakle, svećenstvo koje je dobro čuvalo stare običaje, a s time i vlastite pozicije i povlastice u društvu. Ne poštuju proroke koji se bore za siromahe i potlačene. Osim toga u obrani svojih interesa bili su spremni i paktirati s tuđinskom vlašću.

Nakon propasti Izraelske države, njih nestaje i u I. st. po Kristu gotovo se više i ne spominju.

Farizeji

Farizeji su **nasljednici hasidejaca**, koji su se u II st. vatreno oprli stranim utjecajima. Farizej znači »odvojeni« od svega što je tuđinsko jer je to time bilo nečisto. Dobro su poznavali Sv. Pismo, ali su stvorili previše sitničavih propisa. Isusa su odbacili jer su mislili da ruši staru vjeru.

Zeloti su htjeli osloboditi narod od tuđinaca dizanjem krvavih ustanaka.

Eseni su bili uvjereni da je obnova Hrama i države pošla krivim putem. Bježali su u pustinje i dalje živjeli u velikim zajednicama, u beženstvu. Čekali su dva Mesije: jednog Aronova, a drugog Davidova. Bio je to pobožan i čist narod koji je čekao Mesiju i veliku promjenu svijeta. Možda je s njima bio u vezi Ivan Krstitelj, a možda i Josip i Marija, osobito s obzirom na svoj djevičanski brak.

1947. otkrivena je njihova knjižnica i velika naseobina u **Kumranu blizu Mrtvog mora.**

30. Navještenje Isusova rođenja

»Bog koji je nekoć u mnogo navrata i na mnoga načina govorio ocima po prorocima, na kraju to jest u ovo vrijeme, govorio nam je po sinu, koga je postavio baštinikom svega i po kojem je stvorio svijet« (Heb. 1,1 — 2).

Došlo je vrijeme da se ispuni Božji otkupiteljski plan s obzirom na palog čovjeka. Pra-evanđelje: »NEPRIJATELJSTVO JA ZAMEĆEM IZMEĐU TEBE I ŽENE« IZMEĐU RODA TVOJEGA I RODA NJEZINA; ON ĆE TI GLAVU SATIRATI A TI ĆEŠ MU VREBATI PETU« — postaje stvarnost. Bog — stvoritelj svemira uzet će tijelo od jedne djevice i hodati zemljom da čovjeku pokaže put nazad Bogu. Nezamislivo je to čudo koje je zadivilo i pisca poslanice Hebrejima.

Evo što nam o tome piše evanđelista Luka:

»Poslije šest mjeseci posla Bog anđela Gabrijela u galilejski grad Nazaret k djevici zaručenoj s mužem iz Davidove kuće, komu je bilo ime Josip. A djevici bijaše ime Marija. Kad anđeo uđe k njoj reče joj: 'Raduj se, milosti puna! Gospodin s tobom!' Na te riječi ona se prepade i počne razmišljati što znače te riječi. Anđeo joj reče: ‚Ne boj se Marijo, jer si našla milost kod Boga. Evo, ti ćeš začeti i roditi Sina, komu ćeš nadjenuti ime Isus. On će biti velik i zvat će se Sin Previšnjega, Gospodin Bog dat će mu prijestolje Davida Oca njegova. On će vladati kućom Jakovljevom dovijeka. I kraljevstvo njegovo neće imati svršetka.

‚Kako će to biti' reče Marija anđelu, ‚jer se ja ne sastajem s mužem?'

‚Duh Sveti sići će na te — odgovorio joj anđeo — Sila Previšnjega zasjenit će te; zato će se dijete koje ćeš roditi zvati svetim, Sinom Božjim. Gle! I tvoja rodica Elizabeta začе sina u svojoj starosti. Već je u šestom mjesecu ona koju zovu nerotkijom, jer Bogu ništa nije nemoguće' Marija mu reče: ‚Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi.' Tada je anđeo ostavi.« (Lk 1, 26—38).

ISUS KRIST — SIN BOŽJI začet je od djevice na čudesan način, posebnim djelovanjem Duha Svetoga.

Time se ispunilo Izaijino proročanstvo: »Jer evo Djevica će začeti i roditi Sina i dat će mu ime Emanuel — što znači Bog s nama« (Iz. 7,9)

Iako se to Izaijino proroštvo odnosilo na blisku sudbinu izraelskog naroda, ono je utjecajem Duha Svetog sve više bilo pridavano začeću i rođenju Mesije.

To čudesno začeće trebalo je da svima kroz povijest pokaže da Isus Krist nije običan čovjek, već sin Previšnjega posebni dar Boga čovječanstvu.

Sv. Ivan kaže: »Bog je tako ljubio svijet da je poslao svoga jedinorođenog Sina da ne pogine ni jedan koji vjeruje u nj — nego da ima život vječni« (Iv 3, 16)

Isusovo rođenje

ZA VRIJEME VLADANJA CARA AUGUSTA I KRALJA HERODA U PALESTINI **RODIO SE U BETLEHEMU ISUS KRIST** proročen od proroka. — od čijeg se rođenja do danas broje godine, kao od centralnog događaja povijesti.

(Isus se rodio 6. ili 7. god. prije nove ere zbog pogreške u računanju skitskog redovnika Dionizija Malog koji je sve kasnije preračunao da bi se sve brojilo od Isusova rođenja no, unatoč toj, zbilja sitnoj pogrešci Isus ostaje središte svih vremena u povijesti). Sveti Luka nas o tom središnjem događaju povijesti ovako izvješćuje:

»U ono vrijeme iziđe zapovijed cara Augusta da se provede popis sveg pučanstva u zemlji. To je bio prvi popis za vrijeme Kvirinijeva vladanja Sirijom. Svi su išli, svatko u svoj grad, da se upišu. Tako i Josip, jer bijaše iz Davidove kuće i porodice,

uziđe sa svojom ženom Marijom, koja bijaše trudna iz Galileje, iz grada Nazareta, u Judeju, u Davidov grad zvani Betlehem, da se upiše. Dok su tu bili, njoj dođe vrijeme da rodi. I rodi sina svog te ga povije u pelenice i položi u jasle, jer u gostionici nije bilo mjesta za njih.

U tom istom kraju boravili pastiri; noćivahu pod vedrim nebom, bdijući nad stadom svojim. Najedanput im priđe anđeo Gospodnji, i sjaj ih Gospodnji obasja, pa se vrlo uplašiše. Anđeo im reče: ‚Ne bojte se, jer vam evo donosim radosnu svijest o velikom veselju za sav narod: danas vam se u Davidovu gradu rodio Spasitelj, Krist Gospodin. I neka vam ovo služi kao znak. Naći ćete djetešce povijeno u pelenice gdje leži u jaslicama! Odjedanputa se anđelu pridruži mnoštvo vojske nebeske koja je hvalila Boga:

SLAVA BOGU NA VISINI I NA ZEMLJI MIR
LJUDIMA DOBRE VOLJE

Kad anđeli od pastira odu na nebo, pastiri počnu govoriti jedan drugome: Hajdemo, dakle, do Betlehema i vidimo ovaj događaj s kojim nas upozna Gospodin. Odu žurno i nađu Mariju i Josipa s Djetešcem gdje leži u jaslama. Kada ga vide, saopće što im je rečeno za to Djetešce. Svi koji su čuli pastire, divili su se onome što su im rekli.

Zatim se pastiri vrate slaveći i hvaleći Boga za sve što su čuli i vidjeli onako kako im je bilo rečeno. (Lk 2, 1—20)

Ovaj događaj ne treba puno tumačenja. Bog je sišao na zemlju ne u sjaju i slavi, već pod likom Djetešca rođena u štali.

A sv. Ivan apostol će nakon mnogo godina razmišljanja u svojoj skoro stotoj godini života napisati o tome ovo:

»U početku bijaše Riječ (Isus Krist)
I Riječ bijaše kod Boga...
I Riječ bijaše Bog.
Sve je po njoj postalo...
K svojima dođe, ali njegovi ga ne primiše.
A svima koji ga primiše dade vlast da postanu
djeca Božja.
...
I Riječ je tijelom postala
i nastanila se među nama.
...
Boga nitko nikada nije vidio:
Jedinorođenac — Bog
koji je u krilu Očevu, on ga je objavio, (Iv 1, 1, 3. 11. 13. 14. 18)

Gustave Doré

Isusovo rođenje

»Hajdemo, dakle, do Betlehema, govorahu pastiri jedan drugome, i vidimo ovaj događaj s kojim nas upozna Gospodin! Odu žurno i nađu Mariju i Josipa s Djetešcem gdje leži u jaslama.«

(Lk 2, 15-16)

Isusovo djetinjstvo i skroviti život

O Isusovom djetinjstvu znamo veoma malo. Najviše nam podataka donosi sv. Luka, a zatim i Matej koji opisuje poklon mudraca (ili kako naš narod kaže: sv. Tri Kralja) sa Istoka koji su Isusu donijeli 3 simbolična dara: zlato kao kralju, tamjan kao Bogu, i plemenitu mast kao čovjeku.

Sv. Matej bilježi također i bijeg u Egipat pred častohlepnim kraljem Herodom koji je htio pošto-poto ubiti malog Mesiju da mu ovaj ne bi oteo prijestolje.

Sv. Luka nam opet sa svoje strane opisuje Isusovo prikazanje u Hramu i tihi život u Nazaretu kojega je izbacilo iz kolotečine jedino Isusovo zaostajanje u Hramu kad mu je bilo 12 godina. Isus je do svoje 30. g. provodio skroviti život radnika tesara u Nazaretu.

VI. ISUS — POVIJESNA OSOBA

31. Isus — povijesna osoba

Evo povijesnih činjenica koje svakom dobronamjernom čovjeku dokazuju stvarnu povijesnu egzistenciju Isusa iz Nazareta.

I. NECRKVENI IZVORI:

1. JOSIP FLAVIJE — Židov iz Aleksandrije carski posinjenik koji je grčki pisao, bilježi oko g. 93/94. u svom spisu »Židovske starine« ili »Antiquitates« XVIII, 5, 2 i XX, 9, 1 da mu je povijesna osoba Isusa Krista bila poznata. Iz njegove se povijesti vidi da je historijski postojao i Ivan Krstitelj, Jakov rođak Isusov, i prvi Isusovi sljedbenici.
2. TALMUD, MIŠNA — židovska rabinska književnost: napadaju Krista doduše, ali ne poriču, nego pretpostavljaju kao sigurno njegovu historijsku opstojnost.
3. TACIT (54.—119.) — rimski povjesničar g. 117. svjedoči o povjesnosti Kristovoj u »Annales« XV, 44.
4. SVETONIJE (97.—160.) oko 120. u »Vita Claudii« spominje Krista.
5. PLINIJE MLAĐI (63.—113.) — upravitelj provincije Bitinije i Ponta za vrijeme cara Trajana piše ovome pismo oko 112/113. g. u kojem ga pita kako da postupa s kršćanima, a zatim opisuje život kršćana: oni se sastaju prije zore i pjevaju psalme u čast Kristu i zajedno uzimaju obrok (aluzija na sv. Pričest).

Svi oni pišu na temelju carskih arhiva koji su se kasnije izgubili. Svetonije već spominje Krista uz cara Klaudija u 5. desetljeću I stoljeća, a Tacit piše napose o kršćanima pod Neronom.

II. CRKVENI IZVORI

1. EVANĐELJA

- po Mateju
- po Marku
- po Luki
- po Ivanu

Evanđelja nam daju cijeli Kristov život i djelovanje. Evanđelja po Mateju i Luki opisuju Krista ne samo kao proroka i slavnoga propovjednika. već i samo njegovo rođenje, djetinjstvo, te javno djelovanje, smrt i uskrsnuće, što im je zajedničko s ostala dva Evanđelja.

Ivanovo evanđelje je malo drugačije od prva tri, tzv. »sinoptička evanđelja« jer je on pisao evanđelje puno kasnije oko 100. g. i želi u njemu pokazati da je Isus iz Nazareta vječni Božji Sin — Vječni Logos u Bogu koji se utjelovio i došao na svijet. Podaci koje nam donosi evenđelje su povijesni i geografski točni.

2. DJELA APOSTOLSKA koja donose podatke o Kristu, napose o njegovoj smrti i uskrsnuću, govore nam najviše o počecima i razvijanju mlade Crkve.

3. POSLANICE SV. PAVLA
nekoje su izgubljene pa se računa da ih ima oko 14. U njima sv. Pavao potvrđuje istinitost Kristova uskrsnuća.

4. KATOLIČKE POSLANICE
ima ih 7: 1 Jakovljeva, 2 »Petrove« 3 Ivanove i 1 Judina — govore u istom smislu.

5. OTKRIVENJE SV. IVANA
ima već eshatološko obilježje, tj. govori o ponovnom Isusovom dolasku u slavi i moći na svršetku svijeta.

6. RANO-KRŠĆANSKI SPISI — KLEMENTOVO PISMO:
pisano oko 96. g. u Rimu Korintskoj kršćanskoj općini. Klement je bio četvrti papa nakon Petra i ujedno vjeran učenik Petrov i Pavlov. O Kristu piše kao o historijskoj osobi — Poslaniku što ga je Bog poslao, a ovaj opet odaslao apostole, koji su zbog uskrsnuća Kristova najčvršće vjerovali u ono što su propovjedali.

»BARNABINA POSLANICA«
spis nastao u Aleksandriji između 70. — 140. g.

DIDAHE — NAUKA 12 APOSTOLA
napisana koncem I ili početkom II st.
PASTIR od HERME iz više manje istog vremena.
Svi ovi spisi spominju Krista i njegovo djelo. A u istom smislu pišu i crkveni Oci prvih stoljeća i sva Crkvena predaja.

VII. LIK ISUSA IZ NAZARETA

32. Čovjek dobrote

U današnje doba testova, analiza, anketa... uspjeli smo mjeriti sve i svašta — a možda najviše inteligenciju, no ne znamo mjeriti dobrotu, finoću, dobrohotnost.

Ipak, mi za njom čeznemo, svi je nekako podsvijesno tražimo i kad je nekim nepoznatim čulom osjetimo i otkrijemo, tada za njom trčimo bez razmišljanja.

Tako je nešto moralo biti u neobičnoj pojavi Bogočovjeka Isusa iz Nazareta. Taj neki neviđeni magnetizam koji je tolike mase privlačio i vukao za njim da su farizeji ometeni u svojim računima rekli: »Poludjeli su!... ako ga tako pustimo sav će svijet otići za njim«! (Iv 7,45)

Isusova ličnost je zračila jednu dobrotu koja se rijetko susreće. Bila je to sama nestvorena dobrota Boga, a opet kod Krista nije bilo nikakvog prezira prema onome što je ljudsko. Svaki dobar i plemenit osjećaj imao je odjeka u njegovu srcu. Shvaćao je kakvu patnju donosi bolest i liječio je bolesne do iznemoglosti. »Svi koji su patili od bolesti trčali su k njemu da ga se dotaknu«. (Mk 3, 10)

Tješi udovicu iz Naima i uskrisuje joj sina. Nad Lazarovim se grobom rasplakao. Nije se stidio svojih suza kako se ljudi često boje da bi se pokazali suviše osjetljivi ili nježni pred drugima.

Grli zamazanu dječicu s ulice, koja ga vuku za plašt, kaže: »Pustite malene k meni i ne priječite im, jer je takvih kraljevstvo Božje« (Mk 10, 13)

Napose je delikatan prema ženama. Nigdje u Evanđelju nije zabilježeno da je bio grub ili osoran prema kojoj ženi, a prema javnoj grešnici i preljubnici pokazuje skrajnju finoću i dobrotu.

Pa ipak, ta Kristova dobrota nije slabost. Nema u njoj ni traga kakvoj popustljivosti, ili dobroti nekog naivčine. Nema u njoj ni traga okretanju prema situaciji i osobama. U njegovu liku najveće suprotnosti su spojene u divnu harmoniju. Njegov autoritet je zahtijevan, ali bez nadutosti i oholosti. On je blag i dobar, a opet poziva na najveća odreknuća: »Tko ne uzme svoga križa, ne može biti moj učenik!« (Mk 8, 34).

Njegova je dobrota bez sebičnosti, računa i osobne koristi! Njegova je dobrota nešto što čovječanstvo dotada nije nikada vidjelo, niti je moglo naslutiti — niti će je vidjeti.

Gustave Doré

Govor na gori

»Kad Isus vidje veliko mnoštvo naroda, uspne se na goru. Kada sjede, približiše mu se njegovi učenici. Zatim otvori usta svoja i poče ih ovako učiti: »Blago siromasima u duhu, jer je njihovo kraljevstvo nebesko! ...«

(Mt 5, 1-isl.)

33. Čovjek ljubitelj grešnika a sam svet

Ono što tako upada u oči kod Krista je njegova posebna dobrota prema grešnicima s jedne strane, a s druge strane njegova osobna izvanredna svetost.

Farizejima koji su ga htjeli iskapiti u kapljici vode, mogao je smjelo odgovoriti: »Tko će me od vas optužiti za grijeh?«.

I ta njegova dobrota začuđuje nas to više sto smo mi ljudi skloni da grešnika preziremo i odbacimo radi njegova grijeha.

Isus, nasuprot čim susretne skrušenost, kajanje, u trenu zaboravlja na sve propuste i tim grešnicima otvara čitavo svoje srce — otkriva im u njemu sve ljepote Božjeg milosrđa i neiscrpljive riznice dobrote — nadasve im otkriva ljepotu Božjeg opraštanja i ljubavi, koje ostaju zatvorene i nepoznate umišljenim pravednicima.

Tako je Isus postupio s uzetim: »Sinko, opraštaju ti se grijesi« (Mk 2,5). Tako je postupio prema Magdaleni koju se nije žacao uzeti među apostole i povjeriti joj veselu vijest uskrsnuća. — Takav je bio prema ženi preljubnici kad joj je rekao: »Ni ja te neću osuditi. Idi i ne griješi više« (Iv 8, 11) I na kraju života ta beskrajna povorka pomilovanih i oproštenih doživljava svoju kulminaciju na križu gdje Isus razbojniku obećava nebo, gdje ga posijeda u svoje kraljevstvo.

»Još danas bit ćeš sa mnom u raju« (Iv 8, 11). I zvuk tih Kristovih riječi zvoni kroz stoljeća kao najljepša melodija otkrivajući nam Boga koji je sišao na zemlju da privine na svoje grudi palog čovjeka.

34. Čovjek kojemu se svi dive

Isus je govorio kako nitko nije govorio. Mase i mase su hrlile za njim da čuju njegove govore. Mnogi su govorili: »Tko je taj? Odakle mu sve to? — Nikada čovjek nije govorio kako ovaj čovjek« (Mk 6, 2) i (Iv 7, 46).

Jednostavni i priprosti svijet mu se divio i trčao za njim, ali su mu se divili i zlobni farizeji, iako to nisu htjeli javno priznati.

Da, zaista nikada čovjek nije govorio kao ovaj čovjek: Isus je ljepotu i snagu svog govora crpio iz svoje duboke povezanosti s Bogom, iz intimnosti s Ocem, čiji je On bio pravi i jedinorođeni Sin.

35. Čovjek superioran nad neprijateljima

I kad je Isus bio napadnut znao je sačuvati svoj mir — ali i reći svu istinu. Nije mu smetala njegova blagost i dobrota da bude potpuno radikalan i energičan kad je trebalo žigosati farizejsku podmuklost i pretvaranje.

Svojim jasnim i čvrstim govorima znao je ušutkati i najveće protivnike koji mu nisu mogli naći nikakva prigovora nego su se podmuklo njemu iza leđa sastajali i dogovarali da ga ubiju.

A Isus će i u Maslinskom vrtu i tokom suđenja ponavljati da u svoju muku i smrt ide potpuno svjesno i svojevoljno da dadne život u otkup za mnoge.

36. Čovjek superioran u bolima

Isus je kroz čitavu muku obavijen posebnim mirom i dostojanstvom. Nakon izlijevanja srca u oproštojnom govoru na Posljednjoj večeri Isus odlazi s učenicima u Maslinski vrt.

I taj vrt, obasjan mjesečinom, bio je svjedok grozne smrtne borbe Bogočovjeka, u kojoj je izgledalo da se on bespomoćno grči u svome krvavome znoju, bez snage da nastavi svoju spasiteljsku bitku.

No, nakon te agonije, utješen od Oca odozgo, Isus opet postaje Gospodar situacije. U Maslinskom vrtu će Isus opet zadobiti mir koji neće više izgubiti tokom cijele muke.

Pod pljuskama, pokrivana lica, u izgrugivanju, pod bičevima i trnovom krunom Isus je nijem kao ovca kad je vode na klanje, a opet ono malo riječi koje je Isus izgovorio kod svoje muke imaju takvu moć da odjekuju još dan danas. — Isus na umoru — viseći na križu, iako u groznim mukama, ne zapomaže, ne jauče, u smirenoj predanosti umire moleći Oca da im oprosti. Njegova bol i muka, iako velika, ne zaokuplja ga toliko da ne bi mogao misliti na druge: viseći na križu povjerava svoju Majku ljubljenom učeniku, moli za neprijatelje, oprašta razbojniku. U svojoj boli Isus pobjeđuje bol.

37. Čovjek potpuno povezan s Bogom

Isus — kroz sve ovo što smo do sada rekli može biti takav jer je u svakom trenutku svoga života bio duboko sjedinjen s Bogom. To odaju njegovi govori mnoštvu, to govore njegova čudesa, to govore njegove noći provedene u molitvi.

38. Čovjek koji je dao život za druge

ISUS JE BIO SAV U OCU I SVE JE RADIO ZA OCA, ZATO JE I SAV NJEGOV ŽIVOT BIO ZA DRUGE — ZA LJUDE — ZA ČOVJEČANSTVO.

VIII. ISUSOV ŽIVOT I DJELO

39. Krštenje na Jordanu

Evanđelje nam kaže: »Tada dođe Isus iz Galileje k Ivanu da ga on krsti. 'Odmah nakon krštenja izađe Isus iz vode, i gle! Otvoriše se nebesa i ugleda Duha Božjega kako silazi na nj u obliku goluba. I eto glasa s neba: ‚Ovo je Sin moj Ljubljeni! U njemu mi sva milina'!" (Mt 3, 13. 16—17.).

Prije nego što će početi svoje javno djelovanje Isus polazi Ivanu Krstitelju da ga krsti. Nije njemu trebalo krštenje, ta on je bio sav uronjen u Duha Božjega, no trebalo je da javno pokaže da je On zaista Očev Sin, pun Duha Svetoga, kojega Otac šalje da navješta ljudima Radosnu vijest i tako ispuni Božji naum spasenja.

40. Okupljanje apostola (12 — okupljanje Novog Izraela — Crkve)

Nakon krštenja Isus odlazi 40 dana u pustinju — u osamu gdje se u molitvi i postu pripremao za ispunjenje svoje misije i gdje ga je napastovao đavao. Nakon što je odbio napasnika đavla koji se tada povukao samo na neko vrijeme — Isus izabire svoje prve učenike, među kojima je Šimun Petar i njegov brat Andrija, ribari na Genezaretskom jezeru. **Tih će apostola biti 12 — simboličan broj izraelskih plemena.** U SZ izabrani narod (Izrael) je potekao od dvanaest Jakovljevih sinova, od kojih je svaki sin bio otac jednog plemena.

Sada se nalazimo u NZ i Isus osniva novi Izrael, a to je Crkva koja će biti univerzalna tj. jedna za sve narode, i utemeljena na dvanaest apostola.

Zato i molimo u Carigradsko-nicejskom vjerovanju: ‚VJERUJEM U JEDNU, SVETU, KATOLIČKU (OPĆU) I APOSTOLSKU CRKVU«.

41. Kristova poruka — Evanđelje

Kristova poruka nam je sažeto napisana u Evanđelju. Zapravo centar te poruke je i sam **ISUS KRIST — punina** Božje **Objave ljudima i najveći DAR BOGA čovječanstvu.**

Cijelo Evanđelje je zapravo »Radosna vijest« spasenja po Isusu i u Isusu Kristu. Svakako, ima tu bezbroj vidika i ljepota koje nismo potpuno shvatili.

Ipak ono o čemu je Isus najviše propovijedao je **Kraljevstvo Božje,** jer je on prvenstveno došao na svijet da nas spasi, tj. da nas otme Sotoni iz vlasti tame i uvede u Kraljevstvo svoga Oca.

Zato će Isus i početi svoju prvu propovijed u nazaretskoj sinagogi riječima proroka Izaije: »**Na meni je Duh Gospodnji, jer me je pomazao. Poslao me je da donesem veselu vijest siromasima, da navijestim oslobođenje sužnjima...** (Iz 60, 1).

Isus je najviše pričao u parabolama ili usporedbama. Ima ih više koje je Isus pričao o Kraljevstvu Božjem kao npr.: o sijaču, o ljulju (kukolj), o gorušičinom zrnu, o zakopanom blagu, biseru, o mreži, no mi ćemo se ovdje zadržati na onoj o svadbenoj gozbi i svadbenom ruhu.

Ta prispodoba, koja se nalazi u Matejevom Evanđelju 22. glava i u Lukinom 14. glava prikazuje **Kraljevstvo Božje kao gozbu** koju kralj pripravi svome sinu. Uzvanici su imali ‚važnije' poslove, pa zato odbijaju doći na tu svadbu.

Svadba, to jest **Savez Boga i čovjeka,** najvažnije je zbivanje u povijesti. To je ono zbog čega je Bog stvorio svijet i zašto se ujedno i isplati živjeti. Bog poziva na svadbu sve ljude i one s ulice, ali to ne znači da se od svakoga svata ne traži velika promjena — **obraćenje.** Gost koji je ušao **bez svadbenog ruha** (bez posvetne milosti), koji se na ulazu kuće nije htio oprati i obući bijelu haljinu **bit će izbačen u vanjsku tamu** (jer su sluge na ulazu nudile vodu i bijelu haljinu).

Slično Isus govori u prispodobi u **zlim vinogradarima** i o neoplodnoj smokvi, samo s drugog stanovišta. Neoplodna smokva je Izrael koji nije odgovorio Božjim obećanjima i jer nije donijela ploda bit će posječena i u oganj bačena.

Prispodoba o **zlim vinogradarima** ide u istom smislu samo što ona teži da sažme u sebi **cijelu povijest spasenja SZ.** Vinograd je narod Božji, zakupnici su svećenici i poglavari. Oni ne vladaju kako Bog od njih traži, nego iskorištavaju svoj položaj te vladaju silnički i porobljivački. Remete Božji plan. **Bog šalje svoje glasnike proroke a oni ih ubijaju. Na kraju Bog šalje svoga jedinoga sina, kojega također ubijaju. Dakle, Isus u toj priči prikazuje da će i njega ubiti.** Oni su uzeli vlast od Boga i žele svijet i zajednicu Božjeg naroda uređivati po svom zahtjevu. Misle da bolje shvaćaju Božje interese od samoga Boga. (Mt 2. gl.)

Isus svojim učenicima pretkazuje patnje, progonstva i trpljenja, jer će to kraljevstvo u svijetu biti progonjeno »no oni ne smiju postati kukavice, malodušni ili prestrašeni, trebaju se hrabro boriti, jer je Bog s njima. Svoje neprijatelje trebaju ljubiti, a ne proklinjati, jer je ljubav oznaka Novoga Kraljevstva. Po ljubavi ćemo biti suđeni. Na posljednjem sudu Isus će nas pitati — u prvom redu — da li smo ljubili ljude oko sebe i to će biti mjerilo da uđemo u kraljevstvo Očevo. Sve drugo, sve molitve i svi postovi moraju nas naučiti da volimo Boga i ljude i da svima pomažemo.[14]

Sve ove i ostale parabole o **Kraljevstvu Božjem — Isusu su bile najidealnije slike da oriše svoju Crkvu** kao vidljivi znak spasenja za sve ljude.

[14] Živko Kustić, **Mali ključ Biblije, str. 209—210**

IX. ISUS IZ NAZARETA JEST BOG I ČOVJEK — ISUS KRIST

42. To vidimo iz Evanđelja

Da je Isus čovjek, o tome nema sumnje. Kristovo čovještvo je tako snažno doživljeno od strane apostola i ljudi da se u to nije moglo sumnjati: to svjedoči njegovo rođenje, napori njegova tesarskog, a kasnije propovjedničkog života i napokon njegova teška i gorka smrt.

No, niti njegovo Božanstvo nije manje naglašeno kroz Evanđelja. Da dokaže da je Isus pravi Bog, **sv. Matej** navodi sva proroštva SZ i pokazuje kako su se ispunila na Isusu iz Nazareta.

Sv. Marko dokazuje Isusovo Božanstvo brojnim čudesima npr. liječenje svih bolesti u tren, stišavanje oluje na moru, uskrisivanje mladića iz Naima, itd.

Sv. Luka ga prikazuje kao sveopćeg Osloboditelja i Spasitelja čovječanstva, dok **sv. Ivan** pišući svoje Evanđelje puno kasnije nastoji zaista prodrijeti u Kristovu osobu — koja je zapravo osoba Sina Božjega, Božje **Riječi.**

»Sv. Ivan nam ne skriva da su riječi Učitelja bile veoma često nerazumljive i da su učenici tek mnogo kasnije shvatili njihov pravi smisao. Cilj Ivanova evanđelja je da nakon dugog života meditacije protumači te tajnovite Isusove riječi. Isusov odnos prema Ocu, namjeru da se »učini jednakim Bogu« tvrdeći da mu je Sin na poseban način, drugačije i više nego što se općenito tvrdilo o Izraelu, to apostoli nisu mogli prihvatiti bez nutarnjeg krzmanja, jer ih je u tom priječilo njihovo židovsko shvaćanje da je jedini Bog nadnaravan«[15].

Zato će i sv. Petru biti potrebno posebno svijetlo odozgo kad je u Cezareji Filipovoj uzviknuo: »Ti si Krist, Sin Boga živoga« (Mt 16, 16). Isus će mu to i reći: »To ti nije objavilo tijelo i krv, nego moj Nebeski Otac« (Mt 16, 17). Tek poslije uskrsnuća preporođeni Duhom Svetim apostoli će shvatiti potpunije da je **Isus** zaista **Mesija — tj., Sin Čovječji** koji ujedno ima i božanski naslov: **Sina Božjega — pravog Boga.**

A sv. Ivan ovako zaključuje svoje Evanđelje:

»Mnoga je druga čudesa činio Isus pred svojim učenicima. Ona nisu opisana u ovoj knjizi. A ova su opisana da trajno vjerujete da je Isus Mesija, Sin Božji, te da vjerujući imate život po njemu« (Iv 20, 30)

---

[15] H. Holestein, Je li istina da je Isus Krist čovjek kao i drugi ljudi?, Zagreb 1971, str. 15

43. Iz tradicije i vjere Crkve

Istina je da nije bilo lako shvatiti kako je Isus ujedno i pravi čovjek i pravi Bog. Zato je bilo potrebno da Crkva to razjasni što je ona i učinila na Koncilima prvih stoljeća da bi tako poruku envanđelja sačuvala čistu i jasnu od raznih krivih mišljenja.

Na Koncilu u Niceji 325 g. bila je svečano izjavljena vjera Crkve, da je **Isus Krist pravi Sin Božji, rođen od Oca i Ocu u svemu** jednak, nasuprot Arijevu učenju da je Isus manji od Oca.

Vjerovanje koje molimo kod mise nedjeljom sastavljeno je u to doba i izražava nicejsku dogmu:

VJERUJEM U JEDNOGA BOGA, OCA SVEMOGUĆEGA
STVORITELJA NEBA I ZEMLJE,
I U ISUSA KRISTA, SINA BOŽJEGA, ROĐENOG OD OCA PRIJE SVIH VJEKOVA,
BOGA OD BOGA, SVJETLO OD SVJETLA, PRAVOGA BOGA OD PRAVOGA BOGA,
ROĐENA, NESTVORENA, ISTOBITNA S OCEM, PO KOME JE SVE STVORENO,
KOJI JE RADI NAŠEG SPASENJA SIŠAO S NEBESA,
I UTJELOVIO SE...

Slijedeći značajni Koncil je bio u **Efezu 431. g.** koji je osudio Nestorijevo krivo učenje i još jasnije utvrdio vjeru Crkve da je isti **Isus i Bog i čovjek, a Marija**, koja je rodila Isusa je prava **BOGORODICA ILI MAJKA BOŽJA.**

Napokon treći i značajni **Koncil u Kalcedenu 451. g.** donio je još nekoja razjašnjenja i konačno definirao Kristovo božanstvo i čovještvo: **Isus je pravi Bog i pravi čovjek tako da su Božanska i ljudska narav sjedinjene u osobi Sina Božjega.**

X. SKLAPANJE NOVOG SAVEZA

44. Posljednja večera

Posljednja večera se uklapa u **Tjedan Vazma ili Pashe.**

Posljednji tjedan Isusova života i tjedan u kojem se ispunila povijest spasenja: 3 navještenja po prorocima.

Isus na Posljednjoj večeri pere noge učenicima da im pokaže primjerom kakav mora biti stav njegovih učenika: u Crkvi je najveći onaj koji najviše služi zajednici, a zato ne traži nikakve počasti ni priznanja.

Na Posljednjoj večeri Isus sebe naziva imenom: **JA JESAM — JAHVE,** kojim se sam Bog nazvao u gorućem grmu kad je govorio s Mojsijem.

Time je Isus za sebe otvoreno rekao da je **Bog.**

Govor Isusov na Posljednjoj večeri je nešto najdivnijega u Evanđelju koje bi svaki kršćanin morao ne samo pročitati, nego i često o njemu razmišljati. Tu Isus otvara svoje srce i govori o Ocu, koji ga je poslao i kojem se vraća, o Duhu Svetom kojeg će poslati poslije svoje smrti, — i konačno daje učenicima novu zapovijed:

»Ljubite jedni druge kao što sam ja ljubio vas! Po tome će svi poznati da ste moji učenici!« (Iv 15. gl.)

I Kao najveći dar svoje ljubavi, Isus na kraju večere **daje samoga sebe pod prilikama kruha i vina**:

UZMITE I JEDITE, OVO JE TIJELO MOJE,
UZMITE I PIJTE, OD OVOGA SVI OVO JE KRV MOJA NOVOGA I VJEČNOGA SAVEZA KOJA ĆE SE ZA VAS PROLITI!«

45. Kristova smrt

Isus uzima na sebe zlo svega svijeta da bi ga usmrtio u svojoj smrti. Na drvu križa prikovan Krist će čovjeka osloboditi od okova grijeha, smrti i zakona.

U prapovijesti jedamput, čovjek se odrekao **Boga pod drvetom spoznanja dobra i zla,** sad će se **Bog popet na drvo križa** da čovjeku vrati izgubljenoga Boga.

Isus, viseći na križu, ispunja ono što je obećao na Posljednjoj večeri i daje život svoj, i svoje Tijelo i Krv u otkup za mnoge. Tako zaista postaje pravi **vazmeni Jaganjac** koji umire za spas ljudi, ili pravedni **ABEL** kojega nevina ubijaju ili **JOSIP PRAVEDNI** kojega prodaju vlastita braća — a ovdje apostol Juda za 30 srebrnika. On je i onaj **IZAK** kojega Otac žrtvuje za spas svijeta.

On je **SLUGA JAHVIN** o kojemu pjeva Izaija — prezren — posljednji od ljudi — koji u svojoj posljednjoj boli ostaje posve sam i bez društva da nam pokaže na ne tražimo utjehe u pokvarenom društvu.

Isus je na križu htio ostati i bez Boga, ne da bi to bilo moguće, nego je htio iskusiti sav očaj i bijedu čovjeka koji ostavi Boga grijehom.

Tako je Isus prinio samoga sebe kao žrtvu Bogu čistu, neokaljanu, svetu,. za sve ljude i sva vremena.

46. Kristovo uskrsnuće

Najveće Kristovo poniženje — donijelo je i njegove najveće **uzdignuće, uskrsnuće.**

Gustave Doré

Posljednja večera

»Kad bi uvečer, Isus sjede za stol s Dvanaestoricom ... Dok su blagovali, uze Isus kruh, zahvali i razlomi ga, pa ga davaše učenicima govoreći: Uzmite i jedite! Ovo je tijelo moje ... «

(Mt 26, 20-26)

Krist više ne umire, on je prvenac umrlih, piše sv. Pavao u I poslanici Korinćanima, a u poslanici Filipljanima kaže ovako:

»Kad postade kao čovjek, ponizi sam sebe postavši poslušan do smrti, i to do smrti na križu,

> Zato ga Bog uzdiže na najvišu visinu i dade mu jedincato ime koje je iznad svakog drugog imena, da se Isusovu imenu pokloni svako koljeno, nebeskih, zemaljskih i podzemaljskih bića i da svaki jezik prizna — na slavu Boga Oca:
> **Gospodar je Isus Krist!«** (Fil. 2, 7 — 11)

Isusovo uskrsnuće zalog je našeg uskrsnuća. Ako se s Kristom budemo borili i trpjeli, onda ćemo s njim i uskrsnuti. — Isus ne opisuje uskrsnuće, to će sam svaki iskusiti, nego Mariji Magdaleni, ženama, a zatim i apostolima kojima se više puta ukazivao nakon svog uskrsnuća, naređuje da tu veselu vijest nose čitavom svijetu i čovječanstvu.

47. Kristovo uzašašće

Četrdeseti dan nakon svoga uskrsnuća Isus je uzašao na nebo. Prije odlaska rekao je apostolima:

»Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji. Pođite i učinite mojim učenicima sve narode, krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovijedio. **I evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta«.** (Mt 28, 18—20).

Nakon Isusova odlaska na nebo vjernici su gledali prema nebu za iščezlim Isusom, no anđeli su ih upozorili da će taj Isus ponovno doći pa neka ne gube vrijeme nego neka priprave sebe i svijet za **drugi Isusov dolazak.**

XI. O MARIJI

48. Što Crkva vjeruje o Mariji

»Svete knjige Staroga i Novoga Zavjeta i Časna Predaja pokazuju na sve jasniji način ulogu Majke Spasiteljeve u ekonomiji spasenja i stavljaju nam je gotovo pred oči« ... Ona je pod tom svijetlošću već proročki označena u obećanju danom prvim roditeljima (pošto su sagriješili) o pobjedi nad zmijom (usp. Gn 3, 15)« (L. G. 55).

Također mnoge velike žene Staroga Zavjeta kao npr.: Moapkinja Ruta, Ana majka Samuelova, Judita, Estera i druge osvjetljuju nam Marijin lik

Gustave Doré

Isusova smrt

»Bilo je već oko šestog sata kad nastade tama po svoj zemlji do devetoga sata. Pomrča sunce, a hramski se zastor razdrije po sredini. Tada Isus viknu jakim glasom: »Oče, u ruke svoje predajem duh svoj. To reče — i izdahnu.«

(Lk 23, 44-46)

svaka na svoj način i tako nam dozivaju savršenu puninu sklada naravi i milosti Djevice i Majke.

Pet istina o Mariji:

Marija, Isusova Majka, iako skriveno, ipak je stvarno najintimnije sudjelovala u tajni Isusova otkupljenja, zato je mnogi smatraju i nazivaju **Suotkupiteljicom.**

Za njezinu ulogu Majke Isusove i Majke cijele Crkve, pripravlja je Bog već od začeća time što ju je unaprijed, zaslugama svoga Sina očuvao od svake ljage grijeha pa i samog istočnog grijeha. Tu tajnu slavimo svake godine **8. prosinca na blagdan Bezgrešnog Začeća Marijina.**

Marija je začela i rodila Isusa, a da nije nimalo izgubila dostojanstvo djevičanstva, zato je ona **zauvijek Djevica.**

Rodivši Krista ona s pravom nosi naslov **Bogorodice ili Majke Božje.**

Isus nije ostavio svoju Majku pod vlašću smrti već ju je uzeo sebi na nebo. Crkva vjeruje da je **Marija tijelom i dušom na nebo uznesena**, što je proglasio Pio XII na Veliku Gospu kolovoza 1950.

Mariji je Bog učinio divne stvari i Marija je za Boga učinila velike stvari. »Tko Mariju ljubi taj se ne gubi« kaže sv. Bernardo.

Ako Marija bude imala veliko mjesto u našem životu, onda će i Krist imati još veće, jer Marija osvaja, ljude, ne za sebe već ih vodi svome Sinu — ISUSU.

XII. NASTAVAK KRISTOVA DJELA SPASENJA

49. Poslanje Duha Svetoga — Poslanje apostola — Mlada Crkva — Crkva Božji narod — Crkva Otajstveno Tijelo Kristovo

Djela apostolska nam tako lijepo i zorno crtaju silazak Duha Svetoga i neustrašivo propovijedanje apostola koji su do tada bili najveći strašljivci i kukavice.

> »Kad napokon dođe Pedeseti dan, svi bijahu skupa na istome mjestu. Tada iznenada dođe neka buka s neba, kao da puše silan vjetar, pa ispuni svu kuću u kojoj su boravili. I ukazaše im se jezici kao od plamena, i razdijeliše se te nad svakog od njih siđe po jedan. Svi se oni napuniše Duha Svetoga te počeše govoriti tuđim jezicima, kako ih je već Duh nadahnjivao da govore.

Gustave Doré

Isus s učenicima na putu u Emaus

»I dok su učenici razgovarali i pretresali (o smrti i uskrsnuću Isusovu), približi im se sam Isus te pođe s njima. Njihovim očima bi uskraćeno da ga mogu prepoznati . . . Zar nije srce gorjelo u nama dok nam je putem govorio i tumačio Pisma.«

(Lk 24, 15-16. 32)

Tada su u Jeruzalemu boravili pobožni Židovi koji su došli od svih naroda pod nebom. Kad nastane spomenuta huka, narod se zgrnu i ostade zbunjen, jer ih je svaki pojedini čuo gdje govore njegovim jezikom. Začuđeni i zadivljeni pitali su: ‚Zar nisu svi ovi što govore Galilejci? Pa kako ih onda svaki od nas čuje gdje govore njegovim materinskim jezikom?'...

Tada stupi Petar s Jedanaestoricom te povišenim glasom reče: **Židovi i svi vi što boravite u Jeruzalemu**... U posljednje ću vrijeme — veli Gospodin — izliti od svoga Duha na svako ljudsko biće, te će proricati vaši sinovi i vaše kćeri, vaši će mladići imati viđenja, a vaši starci sne...

Izraelci, čujte ove riječi: Bog je pred vama potvrdio Isusa Nazarećanina moćnim djelima i čudesnim znacima, koje kako i sami znate, Bog učini među vama. Njega koji je predan po nepromjenljivoj odluci i predznanju Božjem, i koga ste vi bezbožničkom rukom razapeli i ubili, Bog je uskrisio, oslobodivši ga od lanaca smrti...'

I sveti Petar zaključuje: ‚Dakle, neka sav dom Izraelov sa sigurnošću spozna da je **Bog učinio i Gospodinom i Mesijom tog Isusa koga ste vi razapeli'«**. (Dj. 2, 1—8; 17; 22—24; 36).

I tog dana mnogi se obratiše i krstiše, tako se Crkvi pridruži oko tri tisuće duša.

Mlada se Crkva djelovanjem Duha Svetoga i hrabrošću apostola, koji se više ničega nisu bojali: ni muka, ni smrti — **počinje munjevito širiti.** Od 3000 broj će se ubrzo popeti na 5000, a zatim **nakon obraćenja Pavla, Crkva će se širiti među pogane.**

Oznake mlade Crkve bile su velika međusobna ljubav i pomaganje te davanje svojih vlastitih dobara jer im sve bijaše zajedničko.

Sve što smo do sada rekli o ulozi Duha Svetoga u stvaranju i razvijanju Crkve, možemo kratko sažeti citatom iz komentanra Konstitucije »Lumen gentium«:

»Konačni bitni događaj koji je oblikovao Crkvu jest dolazak Duha Svetoga na dan Duhova. ...

Dolaskom Duha Svetoga Crkva je konačno završena kao otajstvo, sakramenat, Kristovo tijelo i ona višeslojna stvarnost od ljudske i **božanske** građe.« — Njegovo djelovanje u Crkvi je višestruko:

— »u Duhu imamo pristup Ocu
— Duh daje život
— Duh u nama boravi, moli i svjedoči da smo djeca
— Duh uči Crkvu, ujedinjuje je, izgrađuje i vodi
— Duh je počelo crkvene obnove.«

---

[16] R. Brajčić — M. Zovkić: **‚Dogmatska konstitucija u Crkvi'**, Zagreb 1977, str. 107—108

Crkva Božji narod

Crkva, dakle, vođena Duhom Svetim sve se više pokazuje kao Božji narod okupljen u Kristu.

»Lumen gentium« br. 9 ovako nam kaže:

»U svako je vrijeme i u svakom narodu Bogu ugodan svatko tko ga se boji i čini pravdu. (Usp. Dj. ap, 10, 35). Ipak je Bog htio posvetiti i spasiti ljude ne pojedinačno, bez ikakve veze između njih, nego je htio od njih učiniti narod koji bi ga uistinu priznavao i vjerno služio...«

Već u SZ, Bog izabire jedan narod, i to izraelski narod — a u NZ Bog sklapa novi savez u Kristu »pozivajući iz Židova i pogana narod koji bi bio jedan ne po tijelu, **nego po duhu**, i bio **novi Božji narod«**. (L. G. 9)

A taj — »Božji narod nije neki čardak ni na nebu ni na zemlji, nego povijesna i uočljiva zajednica vjernika koji prisutnošću Duha životvorca i snagom Krista čine »trajnu i sigurnu klicu jedinstva, nade i spasenja: za cijeli ljudski rod. To je živa zajednica ljubavi i istine. Božji je narod klica jedinstva svih naroda svijeta zato što se sabire iz svih naroda, a jednim ga čini Kristov Duh, koji je klica jedinstva i zato što ima oživljava pojedince i zajednicu. Klica je jedinstva i zato što ima za glavu Krista, u kojem »postaje jasan misterij čovjeka... Krist, novi Adam, objavljujući misterij Oca i njegove ljubavi potpuno otkriva i čovjeka njemu samome te mu objavljuje uzvišenost njegova poziva« (GS 22, 1). Božji je narod i klica nade u bolji i pravedniji svijet. Opet zbog uskrslog Krista, koji osigurava da ne bude »uzaludno nastojanje da se ostvari opće bratstvo... Krist snagom svoga Duha već djeluje u srcima ljudi. U njima budi ne samo želju za budućim vijekom, nego također samim tim nanahnjuje i učvršćuje ona velikodušna nastojanja kojima se ljudska obitelj trudi da poboljša životne uvjete i da tom cilju podloži svu zemlju«. (GS 38,1)

»Krist se služi svojim narodom u spasavanju ljudi, šalje ga da bude sredstvo otkupljenja«[17]

Crkva Otajstveno Tijelo Kristovo

KRIST — »dajući svoga Duha, svoju braću, sazvanu iz svih naroda, na mistični način sastavlja kao **»svoje tijelo.«**...

»U tom se tijelu **Kristov život izlijeva na vjernike,** koji se po sakramentima tajnim i stvarnim načinom sjedinjuju s Kristom koji je trpio i proslavio se.«...

»Kako pak svi udovi ljudskog tijela, iako mnogi, **čine ipak jedno Tijelo,** tako i vjernici u Kristu« (Usp. 1 Kor 12, 12).

»Glava je toga tijela **Krist.** On je slika nevidljivoga Boga, i po njemu je sve stvoreno«... (L. G. 7).

---

[17] **Brajčić — M. Zovkić, Dogmatska konstitucija o Crkvi str. 208**

Komentar »Dogmatska Konsitucija o Crkvi« od o. R. Brajčića i M. Zovkića jasno tumači odnos Krista — glave i tijela — Crkve:

- Krist suoblikuje tijelo sebi
- Krist čini da tijelo raste
- Krist svojim Duhom oživljuje, ujedinjuje i pokreće tijelo
- Krist tijelo ljubi kao zaručnicu[18]

Krist ljubi Crkvu kao zaručnicu i zato joj daje bezbrojne darove od punine svoga božanstva.

»Kao što je u Kristu sva punina božanstva, tako je u Crkvi sva punina Kristova. Krist, naime, ispunjuje Crkvu svojim božanskim darovima, da i ona dopre i dođe do sve punine koja dolazi od Boga, veli Sabor.«[19]

50. Vidljivo ustrojstvo Crkve

Još za svog javnog života Isus je jasno navjestio da želi osnovati Crkvu. Bilo je to kod Cezareje Filipove:

»Kad dođe Isus u okolicu Cezareje Filipove, upita svoje učenike: za koga drže ljudi Sina Čovječjega? Oni odgovoriše: »Jedni za Ivana Krstitelja, drugi za Iliju, treći za Jeremiju ili jednog od proroka.' ‚A vi — reče im — za koga me držite?' ‚Ti si Krist, Sin Boga živoga!' odgovori mu Šimun Petar.

Nato će mu Isus: ‚Blago tebi, Šimune, Jonin sine, jer tebi to ne objavi tijelo i krv, nego Otac moj nebeski! A ja tebi kažem: **Ti si Petar — Stijena, i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju vrata paklena neće je nadvladati.**

Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskog, pa što god svežeš na zemlji bit će svezano i na nebesima, a što god razriješiš na zemlji, bit će razriješeno i na nebesima'« (Mt 16, 13—19).

To što je Isus obećao Petru, nije više opovrgao, pa niti onda kada ga je Petar zatajio u vrijeme njegove muke. Naprotiv, poslije svoga uskrsnuća, a prije uzašašća Isus potvrđuje Petru prvenstvo nad Dvanaestoricom apostola i postavlja ga glavom svoje Crkve na Tiberijadskom jezeru, nakon što je tri puta pitao Petra: Ljubiš li me? Nakon trećega upita: »Ljubiš li me?« ražalosti se Petar pa mu reče: »Gospodine, ti znaš sve. Ti znaš da te ljubim.« Umjesto da mu kaže: »Pasi jaganjce moje«, Isus mu kaže: »Pasi ovce moje!« da pokaže da je on vrhovni glavar svih u Crkvi.

Tako je Petar i sam slab i grešan postao glavar Crkve da razumije one koji budu padali iz slabosti, a Isus mu postavlja glavni uvjet da dobro vrši svoju službu: **Ljubav prema ovcama.**

Papa — biskupi — svećenici

Apostol Petar je bio prvi papa, tj. Prvak apostolskog zbora.

Isus je znao da ljudsko društvo pa i sama Crkva kao božansko — ljudsko djelo ne može biti bez glave, bez upravljača, bez oca, zato je i postavio Petra za glavu Crkve i zatražio od apostola, a preko njih i sve vjernike da ga slušaju u poštovanju i ljubavi.

Sama riječ **»papa«** znači otac, dolazi od grčke riječi παππαξ (pappas) = babo, tata, otac, (umiljat izraz za oca kod djece). Dakle vlast kakovu je Isus zamislio u Crkvi, nije vlast silnika ili despota, već vlast oca koji ljubi povjereno mu stado do te mjere da će za njega dati prije život nego li ga napustiti ili ostaviti.

Zadaću koju je Isus dao Crkvi, a time i Petru, bogoslovi su oslanjajući se na Isusove riječi i djela raščlanili na:

— na službu propovijedanja
— na službu posvećivanja
— na službu upravljanja

Kad papa govori izričito i svečano kao poglavar Crkve, ili kako se to kaže, »ex catedra« iznoseći neku istinu koju svi vjernici moraju vjerovati onda je on nezabludiv i nepogrešiv.

Ali i onda kad papa ne govori »ex catedra« njegovu riječ kao Učitelja Crkve treba već prema važnosti stvari primiti s djetinjim poštovanjem i ljubavlju.

Trg i bazilika sv. Petra u Rimu — sjedište Pape i središte Katoličke crkve

[18] R. Brajčić — M. Zovkić, Dogmatska konstitucija o Crkvi, str. 154
[19] Brajčić — M. Zovkić, Dogmatska konstitucija o Crkvi str. 161

Apostol Petar kao Prvak apostolskog zbora, posljednje godine svoga života je proveo u Rimu — prijestolnici rimskog carstva — kao biskup Crkve u Rimu. Oko 67. g. za vladanja cara Nerona podnio je mučeničku smrt. Od tada je rimski biskup nasljednik Petrov a služenje koje mu je Isus povjerio prešlo je na rimske biskupe, budući da je Petar umro kao Pastir Rima.

U Srednjem vijeku pri izboru papa, imali su mnogo puta odlučujuću riječ razni rimsko-njemački carevi, kasnije francuski kraljevi, a početkom Novoga i drugi evropski vladari (npr. tz. »pravo veta« austrougarskog cara ukinuo je tek u XX st. sv. Pio X!). Zato se često puta znalo dogoditi da su nametnuli za tu službu ljude koji su više odgovarali njihovim političkim interesima nego dobru Crkve, a slične pojave su se događale i kod popunjavanja biskupskih stolica i opatija. Stoga nikakvo čudo da je zbog toga znao stradati pravi duh evanđelja u Crkvi.

No, pravo je čudo i znak posebne prisutnosti Duha Svetoga u Crkvi da ti i takvi ljudi nisu uništili Crkvu kao što su pojedini kraljevi uništili svoje dinastije, — nego ona kroz stoljeća, stoji čvrsta i nepobjediva sagrađena na Petru-Stijeni.

Od Petra do današnjeg pape Ivana Pavla II broji se 266 zakonita pape.

PAPE XX stoljeća bili su veliki kormirali Petrove lađe. Učinili su mnogo za Crkvu i za čitavo čovječanstvo. Sjetimo se samo Leona XIII, pa sv. Pio X, pa Pia XI i Pia XII. Još nam je svima u sjećanju dobrohotni srdačni lik Ivana XXIII koji je sazvao II Vatikanski Koncil i osvojio mnoge ljude izvan Crkve za Boga.

Papa Pavao VI, koji je 15 godina nosio veliku i tešku odgovornost u ovim pokoncilskim vremenima, jest Papa koji je uložio silne napore za mir u svijetu, za pravdu, za gladne i potlačene narode, a napose za obnovu u Crkvi. Njegovo ćemo djelo sagledati možda jasnije kada jednoga dana prava obnova potpuno obnovi i osvježi Crkvu.

Papa Ivan Pavao I, koji je zabljesnuo poput zvijezde u 33 dana svoga pontifikata, je u malo dana učinio mnogo. Svojim smiješkom i dobrotom privukao je mnoge. Tako je utro put svome nasljedniku:

Ivanu Pavlu II — poljskom kardinalu Karolu Wojtyla. Nakon 456 g. za Papu je ponovno izabran kardinal Netalijan, a prvi put u povijesti Crkve jedan Poljak. Izmolimo novom Papi — iz nama tako bliskog poljskog naroda — blagoslov i uspjeh!

---

20 Od sv. Petra do današnjeg pape Ivana Pavla II. crkveni povjesničari računaju da je bilo 266 zakonitih papa, za razliku od protupapa, tj. onih koje su birali raskolnici, na primjer, u doba tzv. Zapadnog raskola (1378. — 1417.) ili koje su bili nametnuli carevi u borbi s papinstvom. Bilo je oko 35 protupapa. Prvi je bio sv. Hipolit, koji se pokajao za taj čin, pomirio se sa zakonitim papom i umro kao mučenik (217. — 235.), a posljednji je bio Feliks u XV. stoljeću (1439. — 1449.) u Avignonu.

Posljednjih sto godina Crkva je imala slijedeće pape.

Papa Pio IX. (1846. — 1878.) borio se protiv zabluda svog vremena, osobito protiv liberalizma (slobodarstva), koji se nije dao kočiti nikakvim ćudorednim pravilima. — Pio IX je proglasio dogmu Bezgrešnog Začeća BDM (1854) i sazvao i I. vat, sabor (1869. 70.)

Papa Leon XIII. (1878. — 1903.) poznat je po brojnim enciklikama (pastoralnim pismima) o problemima suvremenog čovječanstva, npr. o radničkom pitanju, gdje je dizao glas u obranu radnika od bezdušne eksploatacije kapitalista.

Sv. Pijo X. (1903. — 1914.) je obnovio euharistijski i liturgijski život Crkve, osudio zablude modernizma koji je minirao same temelje vjere.

Benedikt XV. (1914. — 1922.) je izdao novi crkveni zakonik (1917.) i neumorno se borio za mir u vrijeme prvog svjetskog rata (1914—1918) tako da su mu Turci u Carigradu iz zahvalnosti podigli spomenik.

Papa Pijo XI. (1922. — 1939.) bio je papa KA (Katoličke akcije). tj. laičkog apostolata i papa misija. Organizirao je domaću hijerarhiju u zemljama Azije i Afrike, a uz to se junački opirao pritiscima totalitarnih vladavima u tadanjem svijetu, koji su obratno od liberalizma, gušili svaku slobodu, pa i onu na koju je čovjek imao pravo.

Papa Pijo XII. (1939. — 1958.) počeo je upravljati Crkvom baš u predvečerje najvećeg ljudskog klanja u II Svjetskom ratu (1939. — 1945.). Upravljao je Crkvom za vrijeme rata i u teškim poratnim godinama. Krajnje se zauzimao za progonjene, iako su mu neprijatelji Crkve poslije rata zamjerali da je — šutio! 1950. je proglasio dogmu o Marijinu Uznesenju na nebo. (To je do sada posljednja definirana dogma u Katoličkoj Crkvi).

Papa Ivan XXIII. (1958 — 1963.) sazvao je II Vatikanski Koncil kojemu je glavnim ciljem bio pastirsko prilagođavanje »aggiornamento« Crkve današnjem svijetu i obnova kršćanskog jedinstva. Doživio je samo 1. zasjedanje sabora 1962.
(Bilješku dao o. Predrag Belić)

Tko su biskupi?

Biskupi su nasljednici apostola. Gospodin Isus im je povjerio da zajedno s Petrom — odnosno papom — dijele brigu za cijelu Crkvu, a posebno svaki za svoju biskupiju.

Na koncilu zaključci koje oni donose u zajedništvu sa sv. Ocem imaju odlučujuću vrijednost za cijelu Crkvu.

Svaki dobar vjernik morao bi znati kako mu se zove biskup i u kojem se gradu nalazi njegovo sjedište sa biskupskom ili katedralnom crkvom.

Tko su metropoliti?

Biskupije su obično povezane u veće crkvene pokrajine koje zovemo metropolije a na čelu su im metropoliti ili nadbiskupi. Hrvati imaju svoje metropolije u: Zagrebu, Rijeci, Splitu i Sarajevu.

Slovenci imaju svoju metropoliju sa sjedištem u Ljubljani.

Sadašnji zagrebački metropolita i nadbiskup Franjo Kuharić ujedno je i predsjednik Biskupske konferencije naše zemlje.

Tko su svećenici?

Svećenici ili prezbiteri su pomoćnici biskupa u njegovoj trostrukoj službi: propovijedanja, posvećivanja i upravljanja. Odmah od prvih početaka Crkve spominju se prezbiteri i đakoni koji su pomagali u prvoj Crkvi apostolima, a zatim biskupima.

Svećenik, koji zastupa biskupa u jednoj župi zove se župnik. Njegov se pomoćnik zove kapelan.

Svećenički poziv je najbožanskiji od svih ljudskih poziva. Mnoge stvari na području književnosti, znanosti, kulture, učinili su svećenici, no najvažnija zadaća, radi koje su se i odrekli svoje obitelji bila je navještanje Kristove vesele vijesti!

Redovničko zvanje

Neke iz Božjeg naroda potiče Bog da žive zajedno u manjim ili većim zajednicama. Oni osim toga polažu i tri redovnička zavjeta: čistoće, siromaštva i poslušnosti. Redovništvo se u Crkvi počelo veoma rano razvijati, već od prvih stoljeća pa bismo mogli reći da je ono jedna od bitnih oznaka Crkve. Ono je niklo iz želje da se hrabrost i ljubav za mučeništvom podnesenim za Krista zadrži i nakon progona.

Redovništvo je niklo iz želje da se iskreno i odano služi Crkvi svjedočeći evanđeosko savršenstvo (usp. L. G. 43).

Na redovnički život su pozvani mladići i djevojke.

Poziv sestre ili redovnice također je veoma lijep. Po svojoj djevičanskoj ljubavi ona postaje duhovna majka mnogih napuštenih, bolesnih, majka mnoge djece za koju se njihovi roditelji ne brinu i koju ona rađa nanovo za život u Kristu.

Koliko su dobra učinile tihe i marljive ruke nepoznatih sestara u svijetu i domovini. Možda te žrtve nisu nigdje zapisane, no mi svi od njih živimo! Ne zove li i tebe Bog da se tako žrtvuješ za druge, za Boga?

Misijski poziv

Nekoji svećenici, redovnici, redovnice i laici odazivaju se pozivu Božjem i odlaze u daleke krajeve da bi tamo navještali ljudima Krista.

Naši poznati misionari su O. Ante Gabrić, Majka Terezija i još toliki drugi. Možda se i među nama nalazi pokoji ili pokoja koji će jednoga dana poći u misije.

51. Crkva u prvim stoljećima

Crkva se nakon mučeničke smrti Petra i Pavla oko 67. g. i dalje širi. Prva stoljeća Crkve obilježena su krvlju i progonstvom. Brojni su mučenici za nju prolili svoju krv i dali živote.

Dosta je samo da zavirimo u povijest i da vidimo koliko je bilo progonstava za Nerona, za Domicijana, Marka Aurelija, Decija, Valerija, Juliana Apostate itd. — i koliko je kršćana tada bilo ubijeno ili od svjetine, ili u arenama i tamnicama. No, kršćanstvo se nezaustavljivo širilo jer: Krv mučenika je sjeme kršćana, kako piše starokršćanski pisac Tertulijan.

Prognanstva su trajala do 313. g. kada je **KONSTANTIN VELIKI milanskim ediktom** dao slobodu kršćanima (u vidu nekog oblika tolerancije).

52. Crkva do danas

Nakon **313. g.** Crkva uživa mir, no, ponovno se u još jačoj mjeri javljaju oluje u samoj Crkvi. Počinju se dizati razna krivovjerja pa će stoga 4. i 5. st. biti obilježeno žestokim borbama za pravovjerje.

Veliki Koncili u Niceji 325., Carigradu 351., Efezu 431. i Kalcedonu 451. čuvat će vjeru u njezinoj čistoći s jedne strane, a s druge strane će pridonijeti da se nekoje vjerske istine jasnije izreknu i točnije definiraju.

Padom Zapadnog Rimskog carstva 476. g. nastavit će se u još većoj mjeri provale barbara koje su već započele stoljeće ranije. Crkva će nastojati da pošto poto sačuva tekovine rimske, grčke i uopće antičke kulture pred navalama barbara, a s druge strane misionari odlaze među barbare da im navijeste Kristovu Veselu vijest. Tako dolazi novo vrijeme pokrštavanja kada vjeru primaju Franci, Anglo-Sasi i ostali germanski narodi. — Pokrštavanje Hrvata također spada u to razdoblje VII st., a nedavno smo proslavili i XIII st. kršćanstva.

I ostali Slaveni primili su kršćanstvo u tom razdoblju. Znamo kakovu su veliku ulogu u tome imala solunska braća sv. Ćiril i Metod.

Nažalost nakon ovog širenja Crkve u nove narode, doći će opet do oluja u samoj Crkvi. Zbog stoljetnih — i prikrivenih i očitih — sukoba između Istoka i Zapada, pri čemu je znatan udio uz različitost jezika, kulture, psihe, načina pristupanja Objavi, imao možda najviše tz. **cezaro-papizam** (miješanje državne vlasti u čisto duhovne poslove Crkve), **dolazi g. 1054. do Velikog crkvenog raskola između istočnih Crkvi i katoličkog Zapada, kome i nadalje ostaje vođom rimski biskup nasljednik sv. Petra.** To je tz. **»Istočni Raskol«** ili **»Razdijeljenje Crkvi«**, tj. dijeljenje kršćanstva.

Ipak XI, XII i XIII st. obilježeni su procvatom Crkve što se odražava na području teologije i skolastike, na području umjetnosti — dizanjem brojnih katedrala u gotičkom stilu, te u Clunyevskom samostanskom pokretu obnove cijele Crkve.

Nakon toga humanizam i renesansa unose u Crkvu popuštanje discipline i ćudoređa što će uskoro izazvati **reformaciju Martina Lutera 1520. u Njemačkoj.** Te godine će on javno spaliti bulu izopćenja. Taj je pokret

nažalost u Crkvi uzeo zamaha i zadao nov udarac kršćanskom jedinstvu, uzrokujući prekid veza između središta u Rimu i većine sjevernih germanskih zemalja.

Osim reformacije u Novom vijeku (17. i 18. st.) vjersku čvrstoću Katoličkog Zapada sve više načinjaju razne filozofije i nazori na svijet koji sumnjaju ili posve poriču Providnost, nadsjetilnu spoznaju i — samu Božju opstojnost.

U 19. i 20. st. Crkva je ušla u novo razdoblje modernih progonstava. Ateizam uzima sve više i više maha te izgleda kao da je Crkva potisnuta samo u privatni život. — No unatoč tome, Crkva je svjesna da Kristovu poruku treba širiti mladim narodima. Ona se ne boji! Ateizam je još jedan razlog više da se sama osloni čvršće na Krista u međusobnom jedinstvu svih svojih članova (razni nekatolički ekumenski pokreti, a i u samoj katoličkoj Crkvi). S druge pak strane ona zna da je ništa neće moći uništiti jer je sagrađena na stijeni, — **a ta stijena je KRIST!**

XIII. KAKO KRIST DJELUJE U CRKVI I PO CRKVI

53. O sakramentima

Riječ sakramenat dolazi od latinske riječi: **sacramentum — tajna. Sakramenat je vidljivi znak nevidljive Božje milosti.**

Što to znači?

To znači da je sakramenat (ili sakramenti) sveti znak utemeljen od Isusa Krista, kojim on daje vjerniku svoj božanski život, te svjetlo i jakost da može kao Božje dijete — ispuniti ono što od njega Bog traži u pojedinom času života.

MILOST je naime — koju sakramenat daje — izvanredni dar Božji, kojim Bog poziva čovjeka u nadnaravni red, tj. milošću mu daje (tj. komunicira) svoj božanski život i diže ga iznad svega stvorenoga u red posinaka Božjih, djece Božje, pridružujući ga svome jedinorođenomu Sinu, u Kristu.

Tim istim darom — milošću — Bog ujedno pomaže čovjeku u borbi protiv zlih sklonosti, grijeha i strasti i daje mu želju i snagu da čini dobro.

Milost djelimo na **posvetnu:** po kojoj sam Bog stanuje u nama kao u Hramu i — **djelujuću:** kojom potiče čovjeka da se okani grijeha i posvema se obrati Bogu.

Sakramenti: Krštenje i Ispovijed daju milost posvetnu.
a sakramente:

- Potvrdu
- Svetu Pričest
- Bolesničko pomazanje
- Sveti red
- Ženidbu

treba primiti u stanju milosti

(U slučaju da je netko u neprijateljstvu s Bogom, zbog teškoga grijeha, treba se prije primanja ovih sakramenata ispovijediti)

Svi ovi sakramenti nas dublje ukorjenjuju u Krista — u zajedništvo s njegovim životom i djelom i tješnje nas sjedinjuju s crkvenom zajednicom s kojoj živimo.

Sakramenata ima sedam:

1. Krštenje
2. Potvrda
3. Sveta Pričest
4. Ispovijed
5. Bolesničko pomazanje
6. Svećenički red
7. Ženidba

54. Sakramenat krštenja

Kod sakramenta krštenja sam Bog, tj. samo **Presveto Trojstvo: Otac, Sin i Duh Sveti sklapaju s nama Savez — prijateljstvo.**

U času kada svećenik polijeva krštenika vodom po glavi i govori:

N., JA TE KRSTIM U IME OCA I SINA I DUHA SVETOGA!

krštenik se oslobađa istočnog rijeha, a opraštaju mu se i svi ostali grijesi, ako ih je počinio, a ulijeva mu se milost posvećujuća, po kojoj sam Bog stanuje u kršteniku.

Uranjanje u krsnu vodu, koje se običavalo u prvim stoljećima Crkve, simbolički želi pokazati kako je **krštenik s Kristom ukopan u njegovu smrt da bi s njime uskrsnuo na novi život.** Ovu veliku stvarnost krštenja trebamo proživljavati u svakodnevnom životu, da bi u času naše vlastite smrti ona dosegla svu puninu svoga značenja.

Sakramenat krštenja dijeli svećenik, ali u smrtnoj opasnosti može ga podijeliti svatko, samo mora imati nakanu da čini ono što čini Crkva.

Krštenjem postajemo djeca Božja i ulazimo u veliku zajednicu — CRKVU!

55. Sakramenat Potvrde

U SAKRAMENTU POTVRDE POTVRĐENIK PRIMA DUHA SVETOGA KAO APOSTOLI NA DAN DUHOVA!

Tko je Duh Sveti?

Izgleda da je nama ljudima najteže shvatiti Duha Svetoga jer je on nepristupačan našim osjetilima i to naprosto zato jer je Duh.

U sv. Pismu se Duh Sveti javlja u obliku plamena na Duhove, u obliku goluba kod Isusova krštenja, u obliku oblaka kod Isusova preobraženja.

Sam Isus puno govori o Duhu i naziva ga **Braniteljem** i **Tješiteljem** koji će braniti i voditi Crkvu. Govori o njemu kao o osobi koja će se izliti na apostole da im nadoknadi blizinu Učiteljevu. On je također **Duh Oca isto koliko i Sina**. On je **veza Oca i Sina** ili naprosto **vječna ljubav Oca i Sina.**

Teologija je to kasnije definirala ovako:

DUH SVETI JE TREĆA BOŽANSKA OSOBA PRESVETOG TROJSTVA!

»Do Isusove smrti izgledalo je kao da je Duh zatvoren u granice njegove ljudske osobnosti i njezina djelokruga. Sada, kad je Sin Čovječji uzvišen da bi stao s desne Oca u slavi, on okuplja palo čovječanstvo i izlijeva na nj Duha.

Kao novo stvorenje **Crkva se može roditi samo od Duha** u kojemu je izvorište svega što se rađa u Bogu.« (RBT G 224).

Duh Sveti čini u mladoj Crkvi preko apostola **velike znakove, i čudesa,** a s druge strane izvađa u dušama neprimjetno **potpuna obraćenja.** Duh Sveti je snaga Crkve a ujedno i zalog njezina **jedinstva.**

Duh Sveti je život duše — **dobiven na krštenju** on neumorno nastoji da nas **preobrazi te postanemo slični slici Sina** — dijeleći pojedincima **darove:** koje teolozi uglavnom svrstavaju u 7 grupa:

dar: **mudrosti, razuma, znanja, savjeta, jakosti, pobožnosti i straha Božjega. Darove: mudrosti, razuma i znanja** posjeduje onaj kršćanin koji zna cijeniti prave vrednote, te neće više cijeniti položaj, bogatstvo, čast, užitak — od svoje vjere i praktičnog života.

Dar savjeta ima onaj koji je svoj život uredio prema Božjim zapovijedima i zato može dobro druge savjetovati. **Dar jakosti i pobožnosti,** te **straha Božjega** posjeduje vjernik koji se ne boji ničega pretrpjeti za svoju vjeru te iz ljubavi prema Bogu, ni pod koju cijenu ne želi teško uvrijediti Boga.

Ove darove Crkva smatra redovitim darovima, no ima izvanrednih darova koji se danas nazivaju **karizmama,** a obično ih Duh Sveti dijeli pojedincima za dobro sveopće Crkve, a manje za njih osobno.

U sakramentu potvrde primit ćete Duha Svetoga — »silu, snagu odgozgor«.

Prije svoga Užašašća Isus je rekao apostolima: »PRIMIT ĆETE SILU ODOZGOR I BIT ĆETE MI SVJEDOCI DO NA KRAJ ZEMLJE« (Dj 1, 8).

A kroz stoljeća govori to neprekidno svima nama koji smo povjerovali riječima apostola.

Bog naime, od tebe očekuje da budeš mladić, ili djevojka čista srca koji se neće sakriti od straha kad bude trebalo priznati pred drugima da vjeruješ, ideš u Crkvu, na vjeronauk, da primaš sakramente: ukratko da svojim životom svima oko sebe budeš **svjedok Kristov!**

Duh Sveti, kojega ćeš primiti u sakramentu Potvrde, dat će ti ovu neustrašivu snagu ako se otvoriš njegovu djelovanju i ako budeš surađivao s njegovom milošću.

Na dan DUHOVA, sišao je **Duh Sveti** nad apostole u obliku **plamena ili vatre.** Vatra je **simbol ljubavi,** i zato najbolji simbol da označi djelovanje Duha Božjega.

»Bog je ljubav i tko ne ljubi nije upoznao Boga« piše sv. Ivan u svojoj prvoj poslanici (I Iv. 4, 16, 8).

No ta ljubav nije i nikako ne može biti sebična lakomost za užitkom udvoje, ta ljubav je jedino onda prava, ako zna vladati strašću i osjećajem prema Božjem zakonu, te u uzajamnom poštivanju žrtvovati se za onoga koga volimo.

Nije to lako. Lakše je tražiti od drugih ljubav, nego li je davati. No, počni, probaj, vidjet ćeš da i to nije tako teško, a uz to osjetit ćeš u duši svaki put veliku i trajnu radost koja će ti biti dokazom da si pošao istina uskom i strmom stazom, ali stazom prave i velike Božje ljubavi i moći ćeš sijati svima oko sebe radost, vedrinu — a nadasve **mir,** veliki mir, koji daje samo Bog, kojeg daje samo **Duh Sveti — vječna ljubav Oca i Sina.**

Krizmom ulaziš također kao punoljetan kršćanin u zajednicu odraslih vjernika. Do sada si bio dijete. Bio si povezan s drugima u razredu, susjedstvu, vezama prijateljstva, no sada ulaziš u razdoblje života kad ćeš s drugima biti povezan na drugi — zreliji — punoljetniji način. Do sada su drugi radili za tebe, a ti si im uzvraćao možda malim pažnjama, zahvalnošću. Sada je došlo vrijeme da se spremiš kako ćeš i ti jednoga dana raditi za druge u svom pozivu: bilo liječnika, odvjetnika, električara, itd. — raditi za druge i biti istovremeno potpuni i pravi kršćanin koji se neće stidjeti svoje vjere.

Što znači riječ Potvrda?

Riječ POTVRDA dolazi od latinske riječi **»confirmatio«** ili glagola **»firmare«** što znači **učvrstiti, ojačati.** Zato neki ovaj sakramenat naprosto zovu: **firma.** U drugim krajevima opet mnogo je više proširena riječ **krizma** da označi sakramenat Potvrde.

Krizma je zapravo ono sveto ulje koje biskup posvećuje na Veliki Četvrtak ujutro, a kojim onda kod Potvrde maže čela krizmenika. To je ulje mješavina balzama i maslinova ulja, a jedno i drugo ima svoje dubinsko značenje.

Ulje je slika djelovanja Duha Svetoga. Kao što se koža maže uljem da postane čvrsta i gipka, tako će i potvrđenik primiti **Duha Svetoga** — to tajanstveno **Ulje duše,** koje će mu pomoći da u duhovnom pogledu postane čvrst i gibak, sposoban za sve vrste borbe u napastima koje će mu podmetati đavao, svijet i njegove strasti.

Balzam je jedna vrsta mirisne smole koja se mnogo upotrebljava na Istoku. Miris mu je veoma ugodan. Kao što u noći možemo razlikovati cvijet od cvijeta po mirisu, tako isto postoji jedno čulo po kojem nekako intuitivno razlikujemo kakav je tko u dubinama svoje duše, iako to stoposto ne vidimo, osim po nekim vanjskim znakovima. Zato bi svaki krizmenik morao nakon krizme, zahvaljujući Duhu Svetom, **postati ugodan miris Kristov,** tj. u dubinama svoje osobnosti postati oduševljen za Isusa Krista u svim poteškoćama, kako to i sv. Pavao preporučuje kršćanima.

Mazanje uljem imalo je već **veliko značenje u SZ** jer su njime bili mazani **kraljevi i proroci prije nastupanja u svoju službu.**

Krist znači Pomazanik jer je Isus zaista u punini onaj kojega je Bog pomazao Duhom Svetim već u krilu Marijinu i poslao da ispuni najveličanstvenije djelo našeg spasenja. **Na Jordanu to je pomazanje bilo očitovano silaskom Duha Svetoga** nada nj u obliku goluba —

i Duh Sveti je to sveto ulje kojim ćete i vi uskoro biti pomazani.

Što se traži za Potvrdu?

- Mora biti kršten i u stanju milosti posvetne (koji su kršteni kao djeca potvrđuju se nakon Prve Pričesti, a tko je kršten kao odrastao prima krizmu odmah nakon krštenja).
- Na krizmu se treba dobro i s velikom željom pripraviti.
- Ta priprava uključuje dobro poznavanje svoje vjere.
- Može primiti samo jedamput u životu jer ona ostavlja trajan, neizbrisiv znak.

Tko podjeljuje Potvrdu?

Sakramenat Potvrde redovito podijeljuje biskup (izvanredni djelitelj može biti i svaki svećenik, redovito župnik ili kateheta za izvanredne slučajeve).

Obred Potvrde pod misom

1. Obnova krsnih obećanja
2. Polaganje ruku
3. Pomazanje sv. Krizmom:
   Biskup: N., (kaže ime), primi pečat dara Duha Svetoga!
   Potvrđenik: Amen!
   Biskup: Mir tebi!
   Potvrđenik: I s duhom tvojim!
4. Blagoslov na kraju mise.

Praktične upute:

Za krizmenika:
1. Krsni list od župnog ureda gdje je kršten,
2. Potvrda o primljenoj Prvoj Pričesti.

Za kuma:
1. Potvrda da je primio sv. Krizmu,
2. Ako je oženjen: potvrda o crkvenom vjenčanju.

Potvrdni list

Svaki krizmenik treba imati potvrdni list sa svojim podacima, a taj mu list izdaje župni ured njegovog sadašnjeg boravka.

U slučaju da je kršten i pričešćen u drugoj župi neka na vrijeme potraži svoje dokumente i donese ih svom sadašnjem župniku da u zadnji čas ne bude neprilika.

Potvrdni list treba potvrđenik držati u rukama prije same Potvrde tako da svećenik idući pred biskupom može odmah vidjeti ime zapisano na listu i glasno ga pročitati.

Tvoj krizmeni dan

Neka to bude dan ozbiljnosti i radosti. Ne misli na darove, kuma i odijelo ili druge sporedne stvari.

Naprotiv, trsi se da svoje misli usredotočiš na Krista koji će u tvoje srce izliti Duha istine, ljubavi i dobrote. Pronađi u tome danu časove tišine i sabranosti u kojima bi se mogao iskreno s Bogom porazgovoriti.

U času kad budeš primao Duha Svetoga ili kod sv. Pričesti izlij svoje srce Bogu koji ti je iskazao toliku milost i moli ga da ostaneš vjeran u pohađanju vjeronauka, mise i sakramenata.

Roditeljima i kumovima

Dragi roditelji i kumovi!

Neka krizma vašeg djeteta ili kumčeta ne bude za vas samo vanjska parada ili olakšanje da je s njegovom vjerskom poukom sve svršeno, nego neka taj sakramenat bude za vas osobno i za cijelu vašu obitelj duhovna obnova.

Kod zajedničke večernje molitve iznesite Gospodinu želju da vaš sin, ili kumče, što dostojnije primi ovaj veliki sakramenat, te da nakon njega njegov vjerski život postane dublji, bujniji i bolji.

Danas kumovi mogu biti i roditelji, no ukoliko izaberete nekog drugog za kuma, neka taj bude vašem sinu ili kćeri zaista uzor kršćanskog života.

56. Sveta pričest ili Presveti oltarski sakramenat

Sv. Pričest je pravo Tijelo i prava Krv Isusa Krista pod prilikama kruha i vina, a Isus ga je ustanovio na Posljednjoj večeri riječima:

»Uzmite i jedite! Ovo je Tijelo moje koje se za vas daje, Ovo činite na moju uspomenu! Ovo je Krv moja, krv Saveza koja se prolijeva za sve, za oproštenje grijeha.« (Mt 26, 26—28).

U sv. Pričesti primamo **AUTORA svih sakramenata samoga ISUSA KRISTA!** Stoga je primanje njegovog Tijela i Krvi nešto neusporedivo veliko i važno za svakog kršćanina, pogotovo zato što je sam Isus rekao:

»Ako ne budete jeli Tijela Sina Čovječjega i ne budete pili njegove Krvi nećete imati u sebi života!« (Iv 6, 53).

57. Sveta Misa

Sveta Misa je obnavljanje Vazmenog otajstva, tj.:

- **Posljednje večere,**
- **Isusove žrtve na križu,**
- **i Isusovog uskrsnuća.**

Mnogi kršćani zaboravljaju bit mise pa misi prisustvuju kao gledaoci u kinu ili kazalištu.

No kod mise treba sudjelovati, i to ne samo pjesmom i recitiranjem već čitavim svojim životom i radom prikazujući sebe s Kristom, koji na oltaru obnavlja svoju smrt i svoju otkupiteljsku žrtvu pod prilikama kruha i vina.

Dijelovi svete Mise:

Sveta misa se dijeli na dva velika dijela:

1. Služba riječi
2. Služba Euharistije

Prije i poslije ovih glavnih dijelova postoje kraći uvodni i završni obredi:

Uvodni obredi:

- Ulazna pjesma i pozdrav
- Ispovijedam se...
- Gospodine smiluj se...
- Slava
- Molitva

I. SLUŽBA RIJEČI:

- 1. čitanje
- Psalam
- 2. čitanje
- Evanđelje
- Propovijed
- Vjerovanje
- Molitva vjernika

II. SLUŽBA EUHARISTIJE:

- Prikazanje
- Euharistijska molitva ili kanon
- Pretvorba
- Pričest

Završni obredi: Pozdrav i blagoslov.

— — — — — — —

U žrtvi svete mise nismo potpuno i u cijelosti prisustovali, ako se nismo i pričestili.

Priprava:

Nastoj se uvijek pripraviti za svetu Pričest. Budi barem jedan sat natašte prije Pričesti. Nemoj ići na sv. Pričest bez poštovanja, nedolično odjeven, već joj pristupi sabrano i ponizno, znajući da si pred Bogom uvijek malen i da je on neizmjerno svet. Pokaj se za lake grijehe, a ako imaš što težega, prije se ispovijedi.

Zahvala:

Poslije sv. Pričesti zahvali se Bogu za tu veliku milost da si mogao primiti pravo Tijelo i Krv Isusa Krista. Ako ne znaš svojim riječima moliti posluži se Svetim pismom ili molitvenikom. Zadrži se što ti dulje dopuštaju tvoje dužnosti u molitvi i razgovoru s Gospodinom jer su to najdragocjeniji časovi za molitvu.

Sv. Pričest umnožava milost posvetnu, oprašta lake grijehe, čuva nas od teških, slabi u nama zle sklonosti i strasti, jača nas u dobru.

Kakvog li vrela snage i čistoće za vas mlade?
A koliki su tako nehajni da bi je češće primali?
No ti odluči da ćeš je primiti svake nedjelje, a u tjednu kad budeš mogao.

Kad prolaziš kraj crkve navrati se na kratki pohod jer je Isus uvijek prisutan u svetohraništu. Osjetit ćeš ubrzo da se nakon tih pohoda vraćaš okrijepljen i duhovno ojačan.

58. Sakramenat pomirenja ili ispovijed

Na sam dan Uskrsa Isus dolazi apostolima i kao najveći dar i plod svoga uskrsnuća daje im vlast opraštati grijehe:

»Primite Duha Svetoga, kojima otpustite grijehe, otpuštaju im se: kojima zadržite, zadržani su im« (Iv 20, 22).

Isus je znao koje je ropstvo najteže i što najviše okiva čovjeka: grijeh. Moderni čovjek to ne priznaje, ali neumorno obilazi psihijatre da bi smirio pogaženu savjest.

Isus jedini nudi pravo smirenje savjesti: a to je priznanje i kajanje za svoj grijeh i vraćanje Bogu.

Sakramenat ispovijedi je povratak izgubljenog sina Ocu.
U sakramentu ispovijedi sam Bog nam oprašta grijehe preko svećenika.

Za ispovijed je potrebno:

a) ispitati savjest
b) iskreno se pokajati za svoje grijehe
c) čvrsto odlučiti da nećemo više griješiti
d) ispovijediti svećeniku grijehe
e) izvršiti pokoru.

a) Ispitati savjest

Što je savjest? Savjest je Božji glas u nama. Nema čovjeka koji u sebi nije iskusio nutarnji glas koji ga hvali ili kori već prema tome da li je učinio dobro ili zlo!

Romani, pjesme i drugi spisi kao i znanstvena istraživanja povijesti i etnologije pokazuju da ljudi svih vremena, kultura i naobrazbe imaju savjest. Kad bi savjest bila samo pritisak društva, socijalne sredine, onda bi kraljevi, suci, zapovjednici, itd. bili izuzeti od njezinih prigovora. No činjenice pokazuju upravo suprotno.[21]

Svaki čovjek mora prvenstveno slušati svoju savjest jer će po njoj odgovorati Bogu. No savjest može biti i iskrivljena: nenamjerno ili namjerno. Zato je svaki čovjek dužan da oblikuje svoju savjest. U slučaju da netko namjerno iskrivi svoju savjest bit će za to odgovoran.

»Savjest se može najbolje ispitati i oblikovati prema 10 zapovijedi Božjih i 7 glavnih grijeha.

1. JA SAM GOSPODIN BOG TVOJ!
NEMAJ DRUGIH BOGOVA UZ MENE!

Kakav je moj stav prema Bogu?
Da li nastojim da Boga upoznam?
Da proučim i upoznam svoju vjeru?
Tražim li rješenja u svojim vjerskim sumnjama?
Znam li o tome pitati svećenika za savjet? Da li uopće uzimam Boga ozbiljno, ili mi je on nezanimljiv? Da li je Bog predmet moje ljubavi kako to od mene traži Sv. Pismo kad kaže:

»LJUBI GOSPODINA BOGA SVOGA SVIM SRCEM SVOJIM, SVOM DUŠOM SVOJOM I SVOM SNAGOM SVOJOM!«

[21] S. Weisgerber: **»S Kristom kroz mladost«** Zagreb 1977. br. 13—17.

Moj odnos prema Bogu očituje se u mojoj molitvi: Kakva je ona? Rastresena? Nemarna? Koliko se molim? Možda uopće ne molim?

2. NE IZUSTI IMENA GOSPODINA BOGA SVOGA UZALUD!

Psovka, kletva, itd. su grijesi koji uz to što vrijeđaju Boga pokazuju i čovjekovu nekulturu i divljaštvo. — Možda ne psujem, ali da li Božje ime izgovaram s poštovanjem, da li mu se zahvaljujem i divim?

3. SPOMENI SE DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI!

Izostati od nedjeljne mise je, ako nema dovoljnih razloga, velika stvar jer to pokazuje da je barometar moje ljubavi prema Bogu vrlo nizak. Ako sam strastveni nogometaš nema toga na svijetu što bi me spriječilo da ne prisustvujem utakmici? — Dakle: Na kojem je mjestu Bog u mojem životu?

Možda idem redovito na misu **svake nedjelje i zapovijedanog blagdana:** Božić, Nova Godina. Bogojavljenje, Uskrs, Spasovo, Duhovi, Tijelovo, Bezgrešno Začeće, Velika Gospa, Svi Sveti, sv. Josip i sv. Petar i Pavao, **ali kakvo je moje prisustovanje sv. misi?**

Kad se dvoje vole, uvijek imaju nešto reći jedno drugome, a ja sam pred Bogom nijem — i kod mise nezainteresiran, mlak i nemaran?

4. POŠTUJ OCA I MAJKU DA DUGO ŽIVIŠ I DOBRO TI BUDE NA ZEMLJI!

Možda nazivaš svoje roditelje stari i stara, smatraš ih konzervativnima i zaostalima, a jesi li se ikada pokušao staviti u njihov položaj? Otac i majka rade, kući dolaze umorni. Da li si ikada pokušao nešto učiniti da im olakšaš njihovo breme rada i života? Da li si takav da im možeš biti na ponos i veselje? Možda im svojim slabim ocjenama u školi zagorčavaš život? — Jesi li kada pokušao da ih s nečim razveseliš? — Pa i kad bi tvoji roditelji imali teške mane, bio bi dužan da ih ljubiš i poštuješ jer su ti darovali život!

— Što činiš za svoju obitelj da u njoj bude više sklada i ljubavi?

5. NE UBIJ!

Grijeh je ubiti ili raniti sebe ili drugoga — no ne mora to biti samo nožem ili pištoljem, danas ima i modernih sredstava ubijanja: cigareta, alkohol, droga!!! — Možda mislim da u svemu tome ne griješim, no ima načina da drugima budem težak, čak i nesnosno težak, da ih stalno s nečim zabadam, srdim, rugam se i okrivljujem za nešto što nisu načinili. — Možda drugima dajem zao primjer i time im dajem poticaj da i oni budu gori? Da li se trudim da druge potičem na dobro i da im sam dajem u tome dobar primjer?

6. NE SAGRIJEŠI BLUDNO!

Da li sam mislio da je Bog meni dao moje tijelo na dar i da mu za to tijelo zahvalim? Takvog čuda nema nijedan stroj na svijetu da može proizvoditi sebi slične strojeve! — No Bog želi da tu silu u nama, što je predstavlja spolnost, privlačnost prema drugom spolu, ne zloupotrijebimo za sebični užitak s drugim ili sa samim sobom! Svaka zloupotreba je grijeh jer ona pokazuje da u kontaktu s drugim ne želim njegovo dobro, da ne gledam u njemu Božju sliku, već da je taj drugi predmet moje požude i pohlepe.

Isto tako čin potpunog predanja pridržan je bračnim drugovima jer ljubav mladića i djevojke treba kroz ovo odricanje sazreti da mogne kasnije preuzeti sve žrtve i obaveze obitelji. Tko u tome popušta ide iz zla u gore: od trovanja pilulama, do ubijanja nevinog djeteta.

Bog ne želi da samo čuvamo izvanjsku čistoću, već da budemo čisti do u srž našega bića: u svojim mislima osjećajima, nakanama. Ako tu sve bude čisto, onda će i naše riječi, pogledi i geste, biti također čisti. Jer poštenje se ne može mjeriti centimetrima, ono je u dubini duše koja hoće drugome dobro radi Boga.

U nekim okolnostima može se dogoditi da nekome dođu napasti i poteškoće — u tom slučaju treba uvijek znati da nema grijeha tamo gdje čovjek nije svjestan i ne želi svjesno i hotimice učiniti nešto zlo. Ipak pazi! Ne gledaj i ne slušaj ono što bi ti moglo poslije naškoditi! — U napasti obrati se svećeniku i iskreno mu se povjeri i mnogih tvojih poteškoća će naprosto nestati!

Ako se budeš hrabro borio, te primao često Tijelo Kristovo i molio za pomoć Djevicu Mariju, iskusit ćeš sreću i ljepotu čistoće.

7. NE UKRADI!

Krasti je grijeh i sramota! Tuđe treba vratiti vlasniku! No mnogi ne misle da je krasti isto tako, ako ne dijele s drugim ono što im je Bog dao na dar. Možda si dobar đak, što činiš da pomogneš slabije nadarene drugove? Možda se tvoja obitelj dobro hrani, a tvoj kolega ili kolegica u razredu nemaju svaki dan topli obrok? Svoj džeparac trošiš na kino i na »žvake« a djeca u Indiji umiru od gladi?! Razmisli o tome!

8. NE RECI LAŽNA SVJEDOČANSTVA!

Lagati je ružno! Poslovica kaže: »Gdje laž ruča, ne večera!« Netko je rekao da se najteže popravljaju lažljivi ljudi, jer onaj koji stalno glumi počne konačno i vjerovati u ono što predstavlja. Možda sam dvoličan? Možda nemam snage da kažem istinu, iako

znam da će netko zbog toga stradati? Možda nemam ljepšeg predmeta razgovora kad se susretnem s prijateljem ili prijateljicom nego da ogovaram one koji nisu prisutni?

A Krist je rekao za sebe: »Ja sam Put, Istina i Život!«

Za Kristom možemo ići samo u istini« — i to do te mjere da smo za tu istinu spremni i život dati!

9. NE POŽELI TUĐEG ŽENIDBENOG DRUGA!

10. NE POŽELI TUĐE STVARI!

Ove dvije zapovijedi dopunjuju 6. i 7. zapovijed i jasno nam pokazuju da je već zla i svojevoljna želja grijeh, jer nužno vodi u grijeh.

Crkva ima pravo da svojim vjernicima dade još neke norme ili zapovijedi. Tako imamo i **5 crkvenih zapovijedi:**

1. Svetkuj zapovijedane blagdane i slušaj pobožno svetu misu u nedjelju i zapovijedane blagdane.
2. Posti zapovijedane poste i u određene dane ne mrsi.
3. Svake se godine najmanje jedamput ispovijedi i o Uskrsu pričesti.
4. Drži se ženidbenih zakona svete Crkve.
5. Doprinosi za crkvene potrebe.

Sve zapovijedi i svi propisi svode se zapravo na jedno: **na ljubav prema Bogu i bližnjemu. Po ovoj ćemo ljubavi biti suđeni.**

Savjest možemo još ispitati i prema sedam glavnih grijeha:

1. oholost
2. škrtost
3. bludnost
4. zavist
5. neumjerenost u jelu i piću
6. srditost
7. lijenost

b) Iskreno se pokajati za svoje grijehe

Razmisli kako je grijeh nešto strašno, napose u tvojim osobnim okolnostima te kako su posljedice grijeha već ovdje na zemlji mučne i neugodne. Koliko tek u vječnosti?!

Pokaj se napose što si svojim grijehom uvrijedio Boga — dobrog Oca — kojeg je Isus tako divno ocrtao u biser-priči o »Izgubljenom sinu« (Lk 15. gl.) Bog naš Otac ljubi svakog od nas i iščekuje njegov povratak s velikom čežnjom.

c) Čvrsto odlučiti da nećemo više griješiti

Bez čvrste odluke da ćemo izbjegavati grijeh, ispovijed nije dobra jer pokazuje da je naše pokajanje bilo neiskreno i površno. Sv. župnik

arški, kojemu su ljudi dolazili jatimice na ispovijed i čekali po nekoliko dana da dođu na red, znao je sam činiti teške pokore umjesto nekog pokornika, koji nije pokazao čvrste volje da se odrekne grijeha.

d) Ispovijediti svećeniku grijehe

Iskreno priznaj sve svoje grijehe, a ako o nekojem sumnjaš reci onako kako te savjest optužuje. Nemoj tajiti grijeha, jer lažnom ispovijeđu umjesto mira, naći ćeš još veću grižnju savjesti zbog počinjena svetogrđa.

Ne boj se reći grijehe svećeniku, jer je on vezan ispovijednom tajnom i neće ni uz prijetnju smrti odati tvoje grijehe.

e) Izvršiti pokoru

Izvrši odmah ono što ti je svećenik rekao. Nemoj odgađati da ne zaboraviš. A dodaj i koju svojevoljnu žrtvu kao pokoru za vlastite grijehe.

Red ispovijedi:

- Pozdrav: Hvaljen Isus! — U ime Oca i Sina i Duha Svetoga!
- Svećenik: Božje nam svjetlo sjaji u srcu:
  Bog neka ti dade spoznati tvoje grijehe i njegovo milosrđe!
- Pokornik: Amen!

(Svećenik može tada nešto pročitati iz Sv. Pisma, — a pokornik se tada predstavi: npr.: idem u taj i taj razred, ili srednjoškolac sam, student, itd.

- nakon toga reći svoje grijehe —
- zatim slijedi **pokajanje:**

Bože moj, kajem se od svega srca jer grijehom uvrijedih tebe, Oče, najveće i najmilije dobro. — Žao mi je za sve zlo što ga učinih i dobro koje propustih. — Čvrsto odlučujem s tvojom milošću: činiti pokoru, ispraviti nepravdu i sablazan, kloniti se grešne prigode i više ne griješiti. Po zaslugama muke Spasitelja Isusa Krsta smiluj mi se, Gospodine.

(tada mu svećenik u ime Kristovo daje odriješenje)
Pokornik: Amen!

Svećenik: Hvalite Gospodina jer je dobar.
Pokornik: Vječna je ljubav njegova.
Svećenik: Gospodin ti je otpustio grijehe. Idi u miru!

— — — — —

Nakon svakog teškog grijeha odmah se ispovijedi — a svake večeri ispitaj savjest i pokaj se!

Ne znamo naime, nikada u kojem času života, će nas Bog pozvati **k sebi.** Zato se trudi da se pred njegovim licem pokažeš čiste savjesti!

59. Sakramenat bolesničkog pomazanja

je sakramenat za bolesnike koji im donosi duševnu jakost za podnošenje boli, a koji puta i tjelesno ozdravljenje. Podjeljuje ga svećenik mažući bolesnika na čelu i na **rukama** uz riječi:

Ovim svetim pomazanjem i svojim preblagim milosrđem neka ti Gospodin milošću Duha Svetoga pomogne! — Amen.

60. Sakramenat svećeničkog reda

je sakramenat kojim se kršćaninu podijeljuje svećenička vlast i milost da može dostojno vršiti svetu službu.

61. Sakramenat ženidbe

je sakramenat kojim se podijeljuje roditeljska vlast i milost.

Sv. Pavao uspoređuje ženidbeni vez sa vezom Krista i Crkve. Krist je toliko ljubio Crkvu da je za nju prolio svu svoju krv, — tako se muž i žena moraju međusobno ljubiti i jedno za drugo žrtvovati da bi u toj klimi ljubavi njihova djeca mogla rasti i postati pravi kršćani.

XIV. KAKO ŽIVI PRAKTIČAN VJERNIK

62. Praktičan vjernik živi od vjere i po vjeri

a) Živi od vjere, tj. od snage koju mu vjera daje, a živi i po vjeri jer Krist postavlja velike zahtjeve na svoje sljedbenike:

»Tko ne uzme svaki dan svoj križ, ne može biti moj učenik!«
»Tko vrši moje zapovijedi taj me ljubi!«

b) Da bi mogao vršiti zapovijedi on moli.
molitva može biti **usmena:** Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu, Vjerovanje, i sve molitve koje naglas recitiramo.
Molitva može biti i **mislena:** kad razmišljamo o nekoj istini svoje vjere ili nastojimo jednostavno i spontano poput djeteta **razgovarati s Bogom kao sa svojim prijateljem.**

c) Kršćanin **sudjeluje** kod mise, a ne pribiva joj pasivno kao gledalac. Nastoji da se osobno angažira kod mise.

d) Kršćanin će napose pokazati da prakticira **ljubav prema bližnjemu,** tj. da je spreman **žrtvovati** se u **korist drugoga.**

XV. PRESVETO TROJSTVO — ESHATOLOGIJA

63. Sakramenti nas vode k Presvetom Trojstvu

U uvodu smo rekli da je Nevidljivi Bog htio da ljudima postane vidljiv i da je zato poslao svoga Sina **Isusa Krista** koji je postao **sakramenat Boga** — a **Crkva** koju je Isus osnovao **je sakramenat Krista** sa svojih 7 sakramenata.

Zato svi sakramenti imaju ulogu da nas vode Kristu, a preko njega Ocu u Duhu — dakle k **Presvetom Trojstvu.**

64. Presveto Trojstvo

Presveto Trojstvo je teološki izraz da se jasnije izrazi u Bogu njegovo jedinstvo božanstva i trojstvo osoba.

Isus je puno govorio o Ocu i o Duhu, i iz njegovih se riječi razabiralo jasno:

- da je Otac Bog
- da je Sin Bog
- da je Duh Bog.

No Isus govori samo o jednom Bogu. Prema tome samo je jedan Bog, a u njemu su tri osobe:

BOG OTAC, BOG SIN I BOG DUH SVETI.

Presveto Trojstvo je najveća tajna naše vjere. Pokušajmo je shvatiti ovom usporedbom. Bog nije osamljenik. On je zajednica osoba koje se ljube. Čovjek, je stvoren na Božju sliku, postat će ta slika ako bude ljubio Boga i ljude oko sebe, i tako će shvatiti da je Bog:

Otac, Sin i Duh Sveti **punina neizmjerne ljubavi.**

65. Eshatologija

Tom riječju obično se označava nauka o budućem vječnom životu.

Ove godine, 17. svibnja, izdala je Kongregacija za nauk vjere veoma važan dokumenat, u obliku pisma, o zagrobnom životu.

Pismo je potvrdio Sveti Otac Ivan Pavao II i odredio da ga se objavi. Cijeli dokumenat je objavljen u »Glasu Koncila«.

Evo nekoliko najvažnijih točaka o kojima nam govori dokumenat:

1. »Crkva vjeruje (usporedi Vjerovanja) u uskrsnuće mrtvih.

2. Crkva tu misli na uskrsnuće cijeloga čovjeka; ono za izabrane nije ništa drugo nego proširenje samoga uskrsnuća Kristova na ljude.

3. Crkva tvrdi da iza smrti preživljuje i opstoji određeni duhovni sastojak, obdaren sviješću i voljom, tako da ljudsko »ja« i dalje postoji. Da bi označila taj sastojak, Crkva upotrebljava riječ »duša«. A ta je riječ posvećena upotrebom u Pismu i Predaji. Ne niječući da taj izraz u Bibliji ima više značenja, Crkva ipak drži da nema ozbiljna razloga da bi se odbacio, nego ga smatra izražajnim sredstvom prijeko potrebnim za potporanj vjere kršćana.

4. Crkva odbacuje svaki oblik mišljenja ili govorenja koji bi učinio proturiječnima ili nerazumljivima njezinu molitvu, njezine pogrebne obrede, njezino štovanje pokojnika, jer sve su to u biti »teološka mjesta«.

5. Sukladno Pismu, Crkva očekuje »slavnu pojavu Našega Gospodina Isusa Krista«, (Dei Verbum 1,4), smatrajući ipak da je to nešto različito i odijelito s obzirom na ono stanje u kojem se čovjek nađe neposredno nakon svoje smrti.

6. U svom naučavanju o sudbini čovjeka nakon njegove smrti, Crkva odbija sva tumačenja koja bi oduzela smisao Marijinu uznesenju u onome u čemu je ono jedinstveno, što znači da je tjelesno proslavljenje Djevice predujam one proslave koja je namijenjena i svim drugim izabranicima.

7. Crkva, vjerna Novom Zavjetu i Predaji, vjeruje u sreću pravednika koji će jednom biti s Kristom. Ona vjeruje da vječna kazna očekuje grešnika koji će biti lišen lica Božjega, vjeruje da se ta kazna odrazuje u svemu njegovu biću. Ona, napokon, vjeruje u možebitno čišćenje izabranih prije gledanja Boga. No, to je doista različito od muka osuđenih. To je ono što Crkva misli o paklu i čistilištu.

. . . . . .

Ni Pismo ni teologija ne pružaju nam dovoljno svjetla da bismo si mogli predstaviti onostranost. Kršćanin se treba čvrsto držati dviju bitnih točaka: on s jedne strane treba vjerovati u temeljnu neprekinutost, koja, snagom Duha Svetoga, postoji između sadašnjeg života u Kristu i života budućega. Ljubav je, naime, zakon Kraljevstva Božjega, a mjera naše ljubavi na ovom svijetu, bit će i mjera našeg sudioništva u nebeskoj slavi. No, s druge strane, kršćanin treba uvidjeti korjeniti prekid između sadašnjosti i budućnosti, tako da on vođen vjerom dolazi do pune svjetlosti: bit ćemo s Kristom i »gledati Boga« (I Iv 3,2) evo nečuvena obećanja i otajstva u kojem je sva naša nada. Ako se predodžba pred tim zaustavlja srce instinktivno ide do dna.«[22]

A kad se na Sudnji dan pojavi ISUS KRIST u slavi i moći sva plemena zemlje priznat će ga kao svoga Spasitelja i Sina Božjega. Njegovi izabranici će poći s Njime u vječni život, a oni koji su odbili njegovu ljubav i spasenje, u vječnu otuđenost od Boga (jer Bog do kraja poštuje ljudsku slobodu).

Nakon toga će Isus predati vlast nad svime Ocu:

da Bog bude sve u svemu!

---

[22] »Glas Koncila« br. 22 (1979) 22. srpnja. str. 3

NAJVAŽNIJE MOLITVE

Apostolsko VJEROVANJE

Vjerujem u Boga, Oca svemogućega
Stvoritelja neba i zemlje.
I u Isusa Krista, Sina njegova jedinoga,
koji je začet po Duhu Svetom,
rođen od Marije Djevice,
mučen pod Poncijem Pilatom,
raspet, umro i pokopan;
sašao nad pakao: treći dan uskrsnuo od mrtvih;
uzašao na nebesa,
sjedi o desnu Boga Oca svemogućega;
odonud će doći suditi žive i mrtve.
Vjerujem u Duha Svetoga,
svetu Crkvu katoličku, općinstvo svetih,
oproštenje grijeha,
uskrsnuće tijela, život vječni. — Amen.

(Ovo se Vjerovanje zove apostolskim, jer se smatra da potječe iz apostolskih vremena, a još više jer sadrži sve najvažnije istine vjere, koje su Apostoli navješćivali).

Nicejsko-Carigradsko VJEROVANJE

Vjerujem u jednoga Boga
Oca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje,
svega vidljivoga i nevidljivoga.
I u jednoga Gospodina Isusa Krista,
jedinorođenoga Sina Božjega.
Rođenog od Oca prije svih vjekova.
Boga od Boga, svjetlo od svjetla,
pravoga Boga od pravoga Boga.

Rođena, ne stvorena, istobitna s Ocem,
po kome je sve stvoreno.
Koji je radi nas ljudi i radi našeg spasenja
sišao s nebesa.
I utjelovio se po Duhu Svetom
od Marije Djevice:
i postao čovjekom.
Raspet također za nas:
pod Poncijem Pilatom mučen i pokopan.
I uskrsnuo treći dan, po Svetom Pismu.
I uzašao na nebo: sjedi s desne Ocu.
I opet će doći u slavi suditi žive i mrtve,
i njegovu kraljevstvu neće biti kraja.
I u Duha Svetoga, Gospodina i životvorca;
koji izlazi od Oca i Sina.
Koji se s Ocem i Sinom skupa časti
i zajedno slavi;
koji je govorio po prorocima.
I u jednu svetu katoličku i apostolsku Crkvu.
Ispovijedam jedno krštenje
za oproštenje grijeha.
I iščekujem uskrsnuće mrtvih.
I život budućega vijeka. Amen.

(Ovo je Vjerovanje sastavljeno u doba velikih Koncila u Niceji (325) i Carigradu (381). Zbog raznih zabluda bilo je potrebno pojasniti i naglasiti vjeru u Isusa Krista Sina Božjega pa je zato proširen dio Vjerovanja koji se odnosi na Drugu božansku Osobu.)

Oče naš

Oče naš, koji jesi na nebesima,
sveti se ime tvoje,
dođi kraljevstvo tvoje,
budi volja tvoja,
kako na nebu tako i na zemlji.
Kruh naš svagdanji daj nam danas.
I otpusti nam duge naše
kako i mi otpuštamo dužnicima našim;
i ne uvedi nas u napast,
nego izbavi nas od zla. Amen.

Zdravo Marijo

Zdravo Marijo, milosti puna, Gospodin s tobom!
Blagoslovljena ti među ženama,
i blagoslovljen plod utrobe tvoje Isus.
Sveta Marijo, Majko Božja, moli za nas grešnike
sada i na čas smrti naše. Amen.

Slava ocu

Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu.
Kako bijaše na početku,
tako i sada i vazda, i u vijeke vjekova. Amen.

Glavne istine katoličke vjere

1. Samo je jedan Bog, a tri su božanske osobe: Otac i Sin i Duh Sveti.
2. Bog je sve stvorio, sve uzdržava i upravlja.
3. Duša je čovječja besmrtna.
4. Sin je Božji postao čovjekom i otkupio nas svojom smrću na križu.
5. Bog će dobro nagraditi nagradom, a zlo kazniti vječnom kaznom.

ISPOVIJEST VJERE ZAGREBAČKOG NADBISKUPA

tiskano u katekizmu »Snagom Duha«

Vjerujem u Boga koji je stvorio nebo i zemlju, sve vidljivo i nevidljivo, i sve je bilo veoma dobro. Vjerujem u Boga koji živi neizrecivom puninom svoga života — bez početka i svršetka. On JEST i svuda i uvijek je PRISUTAN. Stvaranjem je očitavao svoju ljubav da usreći mnoga bića nevidljivog svijeta — anđele, i vidljivog svijeta — ljude. Zato je čovjeku darovana stvarnost neumrle duše.

Vjerujem u Boga koji je stvorio ČOVJEKA na svoju sliku i priliku, kojemu je ponudio svoju ljubav za vječni SUŽIVOT. Zato ga je obdario slobodom, jer odaziv na ponudu ljubavi može biti samo iz slobode. U taj odaziv slobodno biće ulaže sebe, svoje vrijeme i svoju vječnost; to znači reći Bogu i svom postanku: DA! Kad čovjek prihvaća Boga, prihvaća svoju veličinu, ljepotu, sreću kako je to Bog o čovjeku zamislio. Sav je misterij slobode u tome. Sloboda je dovršena u svojoj punini temeljnim opredjeljenjem čovjeka za Boga: to znači životno opredjeljenje za istinu, pravednost, ljubav, za DOBRO; to znači odlučnu protivnost svakom ZLU.

Vjerujem u Boga koji veoma ozbiljno shvaća svoje stvaranje, prema tome i čovjeka. Stoga ga čini odgovornim za njegov izbor, jer čovjek (kao i anđeo) može reći: NE! I u taj »ne« može uložiti cijeloga sebe, svoje vrijeme i svoju vječnost. Taj je »ne« u konačnici najveća bol za Boga i za čovjeka. Za Boga je LJUBI; gubitak ljubljenog bića bol je u Ljubitelju. Ta je BOL objavljena u muci i smrti Isusovoj na križu. Reći Bogu »ne« znači odreći se smisla svoga postojanja, znači do temelja izobličiti vlastito biće. Kad taj »ne« postane neopoziv, kada su odbijene svi pokušaji Božji da nađe izgubljeno i izliječi bolesno, bol se promašenog stvaranja u jednom biću može produljiti u VJEČNOST.

U ovom se slobodnom DA i slobodnom NE sastoji bit dobra i zla. Dobro i zlo suočuju se nepomirljivo, do neizmjerne udaljenosti. U tome je stvarnost NEBA i PAKLA. Nije li konačno sva bol svijeta, povijesti i pakla u gubitku Boga, u bijegu od njega koji jedini može biti sreća svojih stvorenja?

Vjerujem u Boga križa koji je toliko ljubio čovjeka da je za njega umro. Ali isto tako vjerujem u Boga koji je tako protivan ZLU (a zlo razara svu dobrotu, svu ljepotu njegova stvaranja u anđelima i ljudima) da će snagom svoje SVETOSTI reći: »Odlazite od mene svi koji činite bezakonje! Ne poznam vas!« On će to reći s bolju probodenog Srca; vidjet će koga su proboli! Ali na to je prisiljen zlorabljenom slobodom svoga stvorenja koje je BOGU reklo neopozivo NE: »Odlazi od mene, Stvoritelju i Raspeti Spasitelju, ja TEBE ne trebam!« U tome je sva sudbonosnost i potresnost stvorene slobode.

Vjerujem u Boga koji je puninom svoje Ljubavi SVETOST i PRAVEDNOST. Ne može biti ravnodušan prema grijehu svoje djece jer taj grijeh uništava njegovu djecu. Bog je ponudio čovjeku da s NJIM usavršuje ovaj svijet i sazrijeva za BUDUĆI SVIJET. Grijeh je rušenje Božjega djela! »Blago čistima, srcem: oni će Boga gledati«. (MT 5,8).

Vjerujem u Boga koji nije nemoćan pred grijehom. Grijeh je očit u svoj prolivenoj krvi povijesti; u svim isplakanim suzama čovječanstva. I krv i suze teku iz grijeha. Nije to samo krv prolivena okrutnom i zločinačkom samovoljnom silnika starih i novih vremena; nije to samo krv prolivena u svim razbojstvima i ratovima povijesti; u to more krvi slijeva se svaki dan i tiho prolijevanje krvi još nerođene djece.

Ne teku poviješću samo rijeke suza zgaženih nepravdama, potlačenih, obespravljenih; tu se slijevaju i suze napuštene djece, prevarenih žena i izdanih muževa, obeščašćenih i izrabljenih djevojaka, napuštenih staraca i nevoljnika.

Vjerujem u Boga milosrđa i ljubavi koji do zadnjeg časa nudi čovjeku oproštenje, bori se u njegovoj vlastitoj savjesti za njegovo spasenje. Zato je dao Crkvu i tolika sredstva spasenja; zato Duh Sveti kuca na srce svakog čovjeka bez izuzetka. Ali vjerujem i u Boga pravednosti koji će biti s punim pravom svoje Svetosti SUDAC svakog života i povijesti; ON će najistinitije ocijeniti sve što smo s Njime ostvarili u sebi i u svijetu da budemo slika Božja, sinovi Božji, ali i sve ono čime smo bez Njega razorili u sebi sliku Božju i u svijetu djelo Božje. Tko konačnim NE zaledi u sebi svoju ruševinu, što mu preostaje drugo nego vječna odijeljenost od Ljubavi i Svjetla!

Vjerujem u Boga DEKALOGA (»Deset zapovijedi«) i u Boga BLAŽENSTAVA jer je i u jednom i drugom izražena BOŽJA NORMA (kon) ljudskog postojanja, ideal ljudskog bića i njegova sreća; to su u dubini savjesti položeni temelji svih ljudskih odnosa.

Vjerujem u Boga LIJEČNIKA koji, snagom Ljubavi, zahvaća u ljudski život i u povijest da KRIŽEM liječi rane Zla u ljudskom biću; da čupa čovjeka iz grijeha makar to čovjeka boljelo. Pere Zemlju »potopom« da bi se ljudi pokajali i spasili za svoje vječno određenje; pali Zemlju »vatrom« da bi spalio otpor ljudskog srca Ljubavi i osvojio ga kroz kajanje za novo Rođenje. I kad čovjek samog sebe ludostima dovede do očaja i apsurda, naš Bog može i to pretvoriti u lijek da ne bi bila promašena vječnost.

Sva bit, smisao, dubina i širina našeg postojanja ipak nije vrijeme nego vječnost. Radi spasenja ljudske vječnosti Bog ruši sve IDOLE što su ih ljudi uvijek pripravni sebi postavljati kao bogove trčeći za lažnom srećom. Bog nam ruši kule jer bi nam na PROPUTOVANJU trebali dostajati šatori. Ludost je podrugljivo se smiješiti transcendentnoj NADI. Ludost je prolaznost proglasiti jedinim SMISLOM. Stoga Bog u svojoj Ljubavi i Milosrđu ruši laži i prijestolja.

Vjerujem u Boga koji raspršuje ohole u mislima srca njihova, skida s prijestolja silne vladare, bogataše otpušta prazne, gladne (u prvom redu pravednosti) napunja dobrima i uzdiže PONIZNE.

Sve su to očitovanja Božje Ljubavi, koja je JAKA u stvaranju svjetova, a DUBOKA sve do smrti na Križu. Ljubav je to koja KRVLJU SINA BOGOČOVJEKA, vatrom DUHA SVETOGA i vodom neprestano rađa DJECU OČEVU; neprestano liječi povijest i ljudsko srce da bi već ovdje započelo Kraljevstvo Božje. Ljubav će na koncu morati odijeliti kukolj od pšenice da zauvijek zatvori ZLO u TAMU, a DOBRO u SVJETLOST.

Vjerujem u Boga koji je u neizrecivom ZAJEDNIŠTVU TROJSTVA i u beskrajnosti svoje JEDINE BITI veći od moga SRCA, VEĆI je od svih mogućnosti domišljanja najvećih umova u UTJELOVLJENOJ RIJEČI, Smrti i Uskrsnuću; u EUHARISTIJI i svim Sakramentima.

Vjerujem u Boga koji je tako PONIZAN da je htio biti DIJETE DJEVICE MARIJE iz Nazareta; a tako je VELIK da Knjiga Mudrosti o Njemu govori: »Sav je svijet pred tobom, Gospodine, kao zrnce praha na tezulji i kao kaplja jutarnje rose što se spušta na zemlju« (Mudr 11, 22).

Vjerujem da ZLO ne može imati svoj izvor u SVETOMU BOGU; ono ima svoj početak u OHOLU SRCU palih duhova. Njihova se MRŽNJA na Boga, na LJUBAV pretočila i u srce čovjeka. Tako je obeščašćeno STVARANJE. Tako je ranjena POVIJEST. Tako je SMRT ušla u svijet. Sotona djeluje, on je UBOJICA ljudi od početka. Tako ga naziva Isus Krist — Bogočovjek koji je došao da pobijedi njega, grijehe i smrt. Zli ne može ubiti Boga u njemu samome, zato neprestano nastoji da ga ubije u ČOVJEKU. Otac LAŽI i ZAVODNIK koji se uvijek predstavlja u lažnoj »ljubavi« kad šapće čovjeku da je on svoj »bog« — »samobog«. To je grijeh protiv DUHA SVETOGA, protiv LJUBAVI. Spasenje je uvijek PORAZ MRŽNJE, a POBJEDA LJUBAVI, pobjeda DUHA. To je dolazak BOŽJEGA KRALJEVSTVA koje se ima dovršiti u NOVOM NEBU i NOVOJ ZEMLJI zauvijek kad se DOGODI i naše USKRSNUĆE! Vjerujem da na POČETKU SVEGA stoji MISTERIJ — TAJNA! I na SVRŠETKU stoji MISTERIJ — TAJNA! Pečate

na KNJIZI TAJNE može lomiti samo onaj koji reče: »Ja sam Alfa i Omega, govori Gospodin Bog — Onaj koji jest i koji bijaše i koji dolazi, Svevladar« (Otk 1,8). On je JEDINI »dostojan uzeti Knjigu i otvoriti pečate njezine« (Otk 5, 9). I otvorit će ih na DAN SVOGA DRUGOG dolaska! Zato CRKVA HODOČASNICA, putujući kroz velike nevolje povijesti, moli: »DOĐI, GOSPODINE ISUSE!« (Otk. 22, 20).

Franjo Kuharić
zagrebački nadbiskup

SADRŽAJ

